

**Истрага о нестанку
српске књижевности**

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уреднички колегијум
Ђуро Маричић
Енеа Хотић
Сања Живковић
Јелена Глишић
Гордана Димитријевић

Технички уредник
Анђелко Заблаћански

Лектор и коректор
Јелена Глишић

Контакт
poetryaz@hotmail.com

Издавач
Анђелко Заблаћански
Глушци

Народна библиотека Србије
ISSN 2334-9417 (Online)
COBISS.SR-ID 204386828
Суштина поетике, електронски часопис
(2013)

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Први број је објављен
23. новембра 2013. године

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Уредништво Суштине поетике

Анђелко Заблањански

Гордана Димитрујевић

Сања Живковић

Јелена Глишић

Енеа Хотић

Ђуро Маричић

Број 30 - Суштина поетике

Књижевни часопис

Јун 2016

Глушци

Уводна реч

Недавно је на РТС-у гостовао хрватски редитељ Лордан Зафрановић, аутор култних филмова *Окупација у 26 слика* и *Пад Италије*. Старији читаоци знају, млађе да подсетим, да је у тим филмовима приказао страхоту усташких злочина. Говорио је да је за првоспоменути филм требало да добије Оскара под условом да избаци 26 секунди најкрвавијих приказа зла НДХ. Као частан човек одбио је, али је касније, опет захваљујући часним људима, који су му дојавили да је у опасности, бежећи из своје земље спасао живу главу.

И зашто ово пишем, питате се! Какве везе има велики редитељ са *Суштином поетике*? Нема, али има са стањем у уметности и односом према истој у целој бившој нам заједничкој држави. Како? Тај, од хрватских националиста прокажени човек и уметник, поново је ту и у Хрватској је конкурисао за добијање средстава за снимање новог филма. И није прошао. Помислићемо - националисти му нису опростили она два филма. Али, са истим сценаријем конкурисао је и у Србији, и помислићемо Срби су једва дочекали да сниме филм редитељу који је осудио усташки покрет. Али, нису. Ни у Србији није прошао на конкурс. Зашто? Зашто један од најбољих редитеља *Прашке школе* у бившој Југославији не може да прође на конкурс? Одговорио је сам господин Зафрановић. Каже, некад су у комисијама седели стручни људи, писци, критичари, људи који нису били директно заинтересовани за *саму производњу* филма. Данас у комисијама седе редитељи и продуценти, па у круг једни другима додељују новац. По принципу данас ти мени, сутра ћу ја теби.

А сви знамо да није тако једино у филмској уметности. У књижевности је то још очигледније, јер је више конкурса, више стваралаца. И таман помислим, ако велики, и у свету признати редитељ, не може да се избори са тим, а како ће *Суштина поетике*. Има ли смисла постојање овог часописа, а онда добијем

причу *Истрага о нестанку српске књижевности* од младог аутора, и кажем себи, има, јер где би он објавио ову сјајну сатиру кад је дирнуо у осиње гнездо.

На све то, добијем и мејл од једне, такође младе, списатељице која ми пише:

Поштовани господине Заблаћански,

*Пре Суштине поетике, моје песме и приче нигде нису објављиване, и нисам нигде слала своје радове. Изузетак је једино песма коју сам Вам навела у биографији. Желим да Вам се захвалим на томе што сте ме објављивали и пружили ми подршку којој се ја нисам надала. У страху од критике и књижевног света, своје радове сам стидљиво чувала. Такође, желим да Вам се похвалим да сам један од победника конкурса који је расписао Студентски културни центар Крагујевац, и да је у оквиру едиције *Првенац* моја збирка прича под називом *Приче са прашњавих полица*, предвиђена за објављивање.*

Срдачан поздрав и велика захвалност

Јелена Цветковић

Дакле, Суштина поетике има разлог и сврху свог постојања.

Уредник
Анђелко Заблаћански

Сећање на Змаја

**Јован Јовановић Змај умро је
14. јуна 1904. године**

ЂУЛИЋИ УВЕОЦИ

IV

Пођем, клецнем, идем, застајавам,
Шеталицу сату задржавам;
Јурим, бежим, кâ очајник клети:
Зборим речи, речи без памети:
„Не сме нам умрети!“

Вичем Богу: Она је још млада!
Вичем правди: Она се још нада!
Анђелима: Ви јој срца знате!
Вичем земљи: Она није за те!
Ниоткуда нема ми одјека, —
Вичем себи: Зар јој немаш лека!...
Идем, станем, кâ очајник клети,
Опет зборим речи без памети:
„Не сме нам умрети!“

Идем, станем, па ми клоне глава
Над колевком, где нам чедо спава.
Чедо с' буди, па ме гледа немо;
Гледамо се, па се заплачемо;
Па и њему, кâ очајник клети,
Зборим речи, речи без памети:
„Не сме нам умрети!“

Глосе | Мирослав Мишо Бакрач

Мирослав Мишо Бакрач

Рођен је 1940. године у селу Горанско, општина Плужине, Црна Гора.

Пише поезију и прозу (романе, приче, записе...) за одрасле.

Председник је Удружења писаца *Чегар* Ниш и главни и одговорни уредник часописа *Сретања* УП Чегар Ниш.

Живи и ствара у Нишу.

Глоса (шп. *glosa*) је песма променљиве дужине. Састоји се из два дела: почетног текста који је у форми кратке песме и глосе, која представља коментар на тај текст. Текст представља неку песму која већ постоји (део неке романсе, пословица...), док глоса садржи онолико строфа (углавном су у питању десиме) колико стихова има тај текст.

ПРЕД СТАРОМ КУЋОМ

*Трунуо је орах иза куће
После очеве смрти и он је пао
Израсте из црног прага пруже
Вук живота речи је клао.*

Ратко Делетић

СТИГОХ У СЕЛО СА ДАЛЕКА ПУТА
КАД СЕОСКИ ПЕТЛИ НАЈАВЉУЈУ СВАНУЋЕ.
КРАЈ ПЛОТА ТРОШНОГ ШТО БРАНИ ИМАЊЕ
ТРУНУО ЈЕ ОРАХ ИЗА КУЋЕ.

ЗИДИНЕ СТАРЕ БЕЗ ДРВЕНОГ КРОВА
ПОД КОЈИМ ЈЕ ВЕЛИКИ ДЕО ЖИВОТА СТАО,
ЗНАО САМ РАНИЈЕ, НЕКО МИ ЈЕ РЕКО
ПОСЛЕ ОЧЕВЕ СМРТИ И ОН ЈЕ ПАО.

ПОГЛЕДОМ ГУТАМ ПУСТОШ БЕЗ ЖИВОТА,
У МЕНИ УМИРЕ СНАГА И ПРЕГНУЋЕ.
ЗАСУЗИХ КАД ВИДЕХ КАКО НЕСМЕТАНО
ИЗРАСТА ИЗ ЦРНОГ ПРАГА ПРУЋЕ.

НЕМО ПОСМАТРАМ ОМЕЋИНУ СТАРУ,
ДАХ У ГРУДИМА ОД БОЛА ЈЕ СТАО.
ОСЈЕЋАМ НЕМИР У СРЦУ И ДУШИ
ВУК ЖИВОТА (МОЈЕ) РЕЧИ ЈЕ КЛАО.

ДРИНО ВОДО

*Низ стрме брежуљке правећи кривине
Ти се хуком ломиш кроз пределе раја
И литице налик муци дедовине
Сва у таласима предачког одсјаја.*

Милутин Савчић - Несмирајна Дрина

Немирна реко, кô судбина моћна
Вековима журно носиш чар дивљине
Бучна, пенушава ко да негде хиташ
Низ стрме брежуљке правећи кривине

Волим твоје таласе што грле облутке
Кренула си отуд из мог родног краја
Вечито немирна, ћутдљива и дивља
Ти се хуком ломиш кроз пределе раја

Сведочиш истину из времена прошлих
Из новијег доба и наше давнине
Кроз шипражје густо, лугове и стење
И теснаце налик муци дедовине.

У теби се огледају небо и облаци
Што мирно броде изнад твога раја
Ко шарена слика колоритних боја
Сва у таласима предачког одсјаја

ПУСТИ ДА ПЕСМА ОДСПАВА

*Више ми нису потребне речи, треба ми време;
Време је да сунце каже колико је сати;
Време је да цвет проговори, а уста занеме;
Ко лоше живи зар може јасно запевати;*

Бранко Миљковић - Песма за мој 27. рођендан

*Слутим смисао што се из твојих песама излива;
Написати песму о лепоти претешко је бреме;
Не могу у песму да уђу све речи којима се снови;
Више ми нису потребне речи, треба ми време.*

*Над твојом песмом царују магле непрозирне;
Док смишљам речи густа ме магла прати;
Светлости иштем у сенци жеље немирне;
Време је да сунце каже колико је сати.*

*Збуњен пред речима твојим што на код космички личе;
Пребирам по смислу тражим за своје семе;
Притискају ме немири што празнини сличе;
Време је да цвет проговори а уста занеме.*

*Схватих: остави перо и пусти песму да одспава;
Није време данас да се смисао схвати;
Данас ми није до песме, није прилика права;
Ко лоше живи зар може јасно запевати.*

ФРУШКОГОРСКИ МАНАСТИРИ

*Те бисере посуте што нам земљу красе
потомству с љубављу од предака славних
са којим циљем и намером зна се
светлост су вере и наде из времена давних.*

Никола Шевер - Манастири

Дођох да обиђем лавре Фрушке горе,
манастире дивне што нам шаљу гласе
божанскога мира и светлости свете,
те бисере посуте што нам земљу красе.

Ко драгуљи расути пропланцима родним
правили их преци из времена давних,
направише благо велико и сјајно,
потомству с љубављу од предака славних.

Под теретом силе која је притиска
док је српска вера борила се за се,
наши славни преци оставише спомен,
са којим циљем и намером зна се.

Данас расути у питомом рају
по обронцима гора као светлост сјајних,
пуне нам душу поносом и славом,
светлост су вере и наде из времена давних.

Заборављени песници | Милош Перовић

Милош Перовић, песник, путописац и драмски писац, рођен је 1874. године у Ужицу где је завршио гимназију. Студирао је у Београду, Бечу и Лајпцигу. У Цириху је 1905. године одбранио докторат из психологије и педагогије. Радио је као наставник у Чачку, Скопљу и Солуну. Учествовао је у оба Балканска и Првом светском рату у коме је био тешко рањен.

Прву збирку песама под насловом *Песме*, Перовић је објавио у Ужицу 1903. године и потписао је псеудонимом Пијетро Косорић. И друга збирка штампана му је у Београду под истим насловом 1909. године. Трагедију у пет чинова *Карађорђеви* 1907. године, а позоришну шалу *Женомрзац* 1914. године. У заоставштини Милоша Перовића сачуван је већи број песама, велики број афоризама, два путописа, четири драмска дела и три дневника.

У стваралаштву Милоша Перовића се препилћу мисао и емоције, а прожимају филозофија и поезија. Поезија ће се бавити читавог живота, мада ће последњих година бити више закупљен писањем афоризама о постанку света, о животу и смрти, о жени и човеку, о рату и мудрости, о срећи и љубави, о мислима, страсти и резигнацији.

Умро је у Паризу 1918. године.

НАШТО МИСАО

Нашто мисао, кад није дубока
Као вечност што је!
Нашто, кад није оштра као копље,
Ни јасна кô сунце,
Да њоме продрем у знамење своје!

Нашто, када је на јаде нам дата!
Мати вечног страха;
Кад не допире од покрова даље!
До гроба мрачна,
А тајна преко ништавога праха.

Нашто та мудрост Божјег Провиђења,
Црв коме се клања!
Нашто ме вара са призраком умља?
Нашто ми очи
Кад вечно тонем у тами незнања!

БОЛОВИ СВИЈУ ЉУДИ

Болови свију људи и патње свих времена,
Уздаси очајања и крици пуни јада,
О, кад би могли једном стати у моје груди,
Па само моја душа да пати и да страда!

Болови браће моје од неба даровани,
Удари ледне руке, зависти, зла и срама,
Ходите, ход'те мени, ја ћу вас неговати
И хранићу вас срцем и крвљу и, сузама!

Ходите, да мој сабрат не позна грозу вашу,
Да не зна судбу страшну што на род људски паде,
Те да не куне Бога и живот да не куне
И да не цвили болом без вере и без наде!

О како бих вас лако без клетве и роптања
Сносила љубав моја у срцу крвавоме,
Кад зна да нигде више у свету јада нема
Осим у души мојој, осим у јаду моме!

ПЕСНИК

Ти си осуђен да кроз живот идеш
Сам и осамљен, без друга и брата,
Ко галеб кад се одвоји од јата,
Те бурном, пустом пучином залута
Не знајућ' циља, не знајући пута.

Небо ти душу обдарило тугом
И вечном чежњом напунило груди,
Ал' твога бола не разуму људи,
Нит га ко знаде, нити га ко схвата,
Те сам га сносиш без друга и брата.

С поносом Бога а бачен сред кала,
С небеским духом а телом човека,
Ти вечно патиш од века до века,
Далеко мишљу сред небесних страна
А делом посред земаљских обмана.

И патиш тако и вечито тако,
Небеска душо на земљу прогнана,
Велика мисли сумњом загорчана,
И сама смрт те утешила не би,
Јер земља с небом рве се у теби.

Ђурин кутак

Из Ђуриног архива

Пише: Ђуро Маричић

ДОБРА КЊИГА ЗА ДЈЕЦУ

Никола Вујчић | КАД САМ БИО МАЛИ

Матица Српска, Нови Сад, 1995.

Матица српска је покренула библиотеку поезије за дјецу "Плави зец". Тиме је попуњена неугодна празнина у издавачкој дјелатности СРЈ, дјеца предшколског узраста и до четвртог разреда добила су своју лектуру, посебно она која су прерасла сликовнице.

Као пета књига у тој едицији објављена је збирка пјесама банијског пјесника Николе Вујчића *Кад сам био мали*. Насловну страницу и илустрације у боји надахнуто је израдио Предраг Јолер, у стилу дјечје наиве, цртачки расположен, као да је сваки цртеж снимљен из врхунских свјетских цртића. Маштовито, присно, срастао с духом сваке пјесме, Јолер је дао значајан допринос вриједности и љепоти ове књиге. Уредница Милица Мићић - Димовска приредила је лијеп дар дјечи, с префињеним укусом, топао и њежан, као дјетињство. Добили смо књигу која ће замијенити топле ријечи бака и дједова.

Вујчић је маштовит пјесник, наоко груб, као средина у којој је растао, у Великој Градуси. Одгрнеш плашт, а иза њега топлина, њежност и љубав, непосредна, интензивна.

Поједине пјесме су антологијске вриједности, писане лежерно, ненаметљиво. Писац се игра, он је дијете, мисли су му једноставне, стих тече, жубори, *Звијезда у ријеци*. Незамјетљиво се ломе стихови - двостихови од 8 - 9, 10 - 9, 11 - 9, 10 - 11, 11 -

10 слогова. Читава прича у дванаест стихова, концизна авантура са неочекиваним обртом, удовољено је најбољем теоретичару српске поезије за дјецу, Душану Радовићу:

*Као птица из свог гнезда
Синоћ је с неба пала звезда . ...
... ко зна како ће натраг да оде.*

Вујчићево дјетињство није било срећно, рано је остао без мајке. Неке од пјесама проткане су дозом благе туге, *Шта ми нису дали*. Дјетету на селу отимају дјетињство, увјеравају га да је већ одрасло, рано му стављају на плећа дио животног терета, чува, док је мало ситнију, па крупнију стоку, даве га, упозоравају на грешке, не дају му да буде мало.

*Кад сам био мали
ја нисам био мали
и осећам
да ми то фали.*

Форма и уједначеност ритма код савремених пјесника немају важност. Новије генерације су доказале да ломљен стих и без риме може бити привлачан, а може се успјешно и компоновати. Класичари, шаблонери су изгубили битку! Бит је у нечем другом! Све је лијепо и прихватљиво кад је добро, свјеже и не прелази у досаду. Пјесма мора бити логична. Дјецу првенствено треба учити логичном размишљању, имаће времена да се откаче. *Ветар у граду* шепа на том плану.

У огледалу Вујчићеве поезије за дјецу рефлектују се и животни проблеми одраслих, социологија села. До тога се долази опет кад се уклони плашт дјечје опсјене. Кроз разговор *Ротквице и купуса* духовито се провлаче проблеми сеоских момака и дјевојака: (Овако лепа и млада / наћи ћу момка из града).

Поред игривости Вујчићеву поезију карактерише богатство језика, једноставност, маштовитост, познавање психе дјетета, хумор

и посебан угао гледања. И најкрупније проблеме дјетета он износи на једноставан и духовит начин. Дијете, учитељ, оцјена. Код римовања понегдје се осјети „црногорски нагласак“: *Роса* (име - роса (падавина), *Ципелице*. Пјесма му је у функцији учења, родбинска терминологија, *Моја родбина*.

Пјесма *Кад кажеш* - *ВОЛИМ* показује високе пјесничке могућности аутора. Добра пјесма, са изненађујућим завршетком, лирски је богата, крцата емоцијама, танкоћутна израза, љубавна, озбиљне умјетничке снаге. /Кад кажеш - *ВОЛИМ*/ трава се умири/ звезда са неба ти се јави,/ шума се у шапат претвори,/ застану мрави.../

Пјесник наводи дијете на размишљање, да оно само закључује, помаже му у свладавању проблема, саосјећа са малишанима који болно тугују за лутком страдалом у саобраћајној несрећи. Измишља трговину с плачем. Он проводи дијете кроз разноврсне животне ситуације тако да се свако може препознати у понекој пјесми. Изврће ријечи, *Мој језик*. С пјесмом *Хајде спавај*, добили смо, умјесто идиличне, сеоске, нову урбану успаванку, смјештена је у средину у којој данас обитава претежна популација дјеце. Умјесто ноћи, мјесеца, мајчиног пјевушења ту су улице, град, парк, солитери, семафор, излози с играчкама.

На крају књиге налази се пет кратких прича. У причама *Страх у подруму* и *То* комбинује се проза с пјесмом, естрадно, погодно за екранизацију. У причи *Ручак код сзца и Сзне* аутор гдје год је то могуће у ријечима умјесто слова ставља бројеве: 3, 5, 7, 8, 9, 100. Свака тако искомбинована ријеч је мала загонетка, приморава читаоца да успори читање, повећава концентрацију.

Тематски гледано Вујчић не нуди сасвим нове теме, али доноси нови начин њихове обраде, свој приступ. То дјелује освјежавајуће, као да преко већ отрцаног пише нови савремени графит, с узбудљивим, изненађујућим значењем. То је оно ново што Вујчић доноси српској књижевности за дјецу. А не доноси мало!

ПРОСВЈЕТА, Загреб, 25. мај, 1997. стр. 49

Поезија наших дана

ЉУБАВ У МЕНИ

Носим те у крошњи мисли мојих,
Које често зањише ветар.
Невине, чисте вапаја жалних
Узлете к небу тихо, кроз етар.

Ма где да пођем у мени ти си
У бисеру зелених језера
На лицу давне среће обриси
Срце те чува, у њему вера.

И кад луну помрачи тамна ноћ
И звезде у праскозорје клону
У мени силина - молитве моћ
Тад кô да чујем клатно у звону.

Звони, одјек ми у грудима бије
То љубав пева - бол да сакрије.

~ Милена Ћировић ~

ИЗГОВОР

Иступи и гласно изреци,
говори се увек држе достојанствено и одсечно.
Назови овај вап молитвом Богу ветра.
Молиш се, зар не?
- Запали ватру у грудима тек да се забавиш.
Затим је добро разгали,
дозволи да се потпуно разбукти
и прождре твој пригушени и људски крик.
Не заборави, овог пута гори за тебе.
Достаје било почасних паљби другима у част.
Вечерас си ти добро.
Вечерас су сви остали ожалошћени.

~ Дарко Милешевић ~

ПРОЉЕЋЕ ЖИВОТА

Прољеће живота
гази улицама
пуним трулог лишћа

жилама му колају
сјенке предака
будућност насљедника

понекад се оклизне
у својим
лакованим ципелама

још несвикнуто
на замке које крије
трулеж лишћа

над главом му небо
тмурно
а мирно

у глави
игра вјетра
и сребрних пахуљица

~ Јелена Глишић ~

* * *

Куц - куц!
Још стојим на вратима.
Све вас је страх да окренете кључ,
и није битно, стајаћу још сатима.

Куц - куц!
Опет сте могли чути тај звук.
Вас је страх да окренете кључ,
а куцам већ други пут.

Куц - куц!
И чујем, терате ме с врата.
Страх вас је да окренете кључ,
а стајаћу ту, из ината.

И да пробамо још једном. . .
Куц - куц!
И не треба ми кључ.
Отварам врата, а унутра мук.

„Ви то нисте чули куцање на врата?“
И још увек ћуте. . .
„Не убијам никог, тражим свога брата.“
И још увек ћуте. . .

Тек, након минута, зачује се глас:
„Твој брат већ дуго није код нас.“
Оћутим и кренем, па се назад вратим:
„Зашто ми нисте отворили врата?“

И опет сви ћуте. . .
И кренем напоље, покушавам да схватим. . .
И зачујем глас и одговор глупав:
„Мислили смо да си мртав.“. . .

И пробаћемо поново. . .
Куц - куц!
Још стојим на вратима
а вас је страх да окренете кључ.
И није битно.
Стајаћу још сатима.

~ Милана Јовић ~

БЕЗ СЕНКЕ

Ветрометинама гоњена
скупљам покидану сенку,
истрошену ходањем по
врлетима живота,
чудна особа без своје
пратиље.
Забацујем је на плећа.
Отварам огледало
и нестајем
са друге стране сна.

~ Персида Лакић Рузмарин ~

ВОКАЛИ

Они су тонови блистави,
од гласних жица зависни,
ваздух их кити као тонске нити
у целој октави.

Имају дисајне путеве чисте,
хармоничне, вибрантне, сонорне.

А - као асонанца,
Е - се енергично размахује,
не ескивира, помаже блиставо,
Беатриче међу вокалима,
И - као Икар, изотоп, Исус, изолација,
О - као ортоепија српска,
Вукова, есперантска,
У - је уникат, уметник у узнемирењу,
унутарњи урнебес, хук који се пролама
кад се ангажујеш, ескивираш, исквариш,
отпеваш, ускрснеш.

Адуге у глави праве,
аранжирају ангажовано апсолутно.

Е - је развучен као смех,
као мајстор који га сонира
с муком јер хоће да жице грла
напрегне до понора,
И - кад је високо гуши као кашаљ,
стегне вилице иглама
а веза вокала без умлаута
апотеоза српска.

О - је природно огласје,
ономатопеја, звучна осцилација,
Отело без Дездемоне.
У - је ужас јер све потроши брзо,
као совин усклик
уздах се отме бурно,

као водоскок, умори па сатре
док га **A** или **O** енергично прекоре
као учитељ свога ђака.

Породица вокала живи
као хармонија,
као весела дружина распевана,
као дрхтаји ваздушне сирене,
ангажовано подносе све промене,
ефективно,
инспиративно,
опрезно,
узорно.

Једно вибрантно **P** је дивни помоћник
раскоши, рушилачки охол као рокада
кад штити владара,
рембрантовски величанствен,
првак у рвању са осталом
браћом вокалском.

P - је певачки рубато,
као виолина кад јеца пицикато,
рапсодија развучена у рондо,
вокалски систем дрема
тамо где **P** господари,
узме реч у своје руке без по муке,
као хрт кад стигне плен,
божански врт,
судбински прст
који пресуђује као смрт.

~ Драгош Павић ~

ОВДЕ И САДА

Док изгарам свесно сам овде и сада
Камен сам тобом разбијан и јачан
Прелете снова гледам изнад града
Словесности брусом у светлицу глчан

Кроз густише снова провлачим се ћутке
У главурде зашло испомерам време
Сабирам расуте светлосне тренутке
Пустим реч да бруји кроз долине неме

Узимам оно што ми придодајеш
Што ми ти не додаш требало ми није
Ти где хоћеш дишеш ти срца познајеш
Твој је ко те тражи туђ ти ко те крије

На изложби среће улазим у лица
Ти ме чуваш брижно ко зеницу ока
Док разгледам кавез заробљених птица
И потмуле реке мрачног крвотока

Рукама се пружам кроз просторно звоно
Везујем за увек пронађено сада
Ти уклањаш оно што ми није склоно
Пољанама рајским мирише ми нада.

~ Рајица Марковић ~

У МЕНИ

Карусел је у срцу шарени
Разиграни дани испијени
Животни ток вртешка је вечна
Утакмица пада и успона

Гугутка пева, крила развија
Мачка вреба, уз ногу се свија
Мудра је, опрезна, не спава
Док весела бела птица пева

А вучјак гледа бунтовни верни
Сјајни му зуби, молба у зени
Дозволу тражи да јуриша сам
Да изгризе лажи и јарма ам

Гугутка гуче и љубав сеје
Победно пева, бели се перје -
Гугутка, мачка и вучјак у мени
Вечито вију барјак борбени

~ Споменка Денда Хамовић ~

ХОРИЗОНТ

Тамо,
где вода грли облаке
загрлићу тебе;
уз сву радост исцеђену
и љубав обогљену,
уз сву мушкост заробљену
и пустош што не рађа.

Тамо,
где вода узима од неба,
узећу тебе;
где су све линије
стопљене у једну
и сав пепео
на једном месту почива.

Тамо,
где робују и самују,
они напојени
горчином времена,
они што грех правдају
причом о сновима.
Тамо,
љубићу тебе.

~ Дејан Ристић ~

ОБЕЋАНА ЗЕМЉА

Понесох радост цветних
Улица мога детињства
Сузе оца, мајке
Патње најмилијих

Понесох зебњу пријатеља
Да бих све закопала
У обећаној земљи

Од мојих нада није остало -
Није остало ништа.
Понеки осмех у пролазу
И дуге усамљене ноћи

Младост, радост остали су
На улицама мога града;
Да бих у обећаној земљи
Таворила последње дане.

Сунце, носим те у
Отрцаном капуту,
Дубоко скривено
У моме шупљем и
Празном џепу.

Од обећане земље
Остала је лаж -
Моје сузе
И прокоцкана младост.

~ Драга Јовић ~

САТ-ДВА

Приуштио сам себи
године ове празне
у магличасто јутро
шетњу искасапљеним улицама
ждрање хладног ваздуха
сат-два...

Сећао сам се свега
као на истрошеној траци
у сегментима
на трен, сецао се
сат-два...

На крају дана
на тамној тераси
без осветљења
зурио у ноћ
и у цигарету
одбијао невидљиве димове
сат-два...

После сам умро
и мртав ћутао
на тераси
сат-два...

~ Будимир Стефановић ~

ЧЕЖЊА

Познајеш испреплетане прсте
Слутиш брбљиву ћутњу
Чујеш лијепо како дишем
Опет волиш
Страх те је
Почињеш да вјерујеш
Постојим ли
Сањаш ли
Ако је варка
Твој крик ће ме нацивјети
Трчиш
Разгрћеш маглу
Магле нема
Пријетиш вјетру
Ни пирка нема
Оживљаваш ми име
Лавез сеоског пса је гласнији
Шириш руке
Грлиш маглу
Магла се шири
Пипаш вјетар
Шамара те
Нијем си
Мене нема
Привид је сад шума
Мене нема
Прсти су сад гране
Мене нема
Не дишем више
Сад је све хук
Мене нема
Свиће
Мене нема
Нема
Нема...
(Јутро те одводи)

~ Анђела Пековић ~

Сатирична прича

Истрага о нестанку српске књижевности

Написао: Марко Јуришић

Сасвим случајно су ми доспела у руке документа произишла из истраге поводом скандала о нестанку српске књижевности. Како су више инстанце покушале целу причу да забашуре и прикрију од очију јавности, овим писањем чиним оно што је до мене да је сачувам од заорава.

***

Ушао је оштрим и дугачким кораком, обучен у дугачки црни капут испод којег се јасно назирао обрис нечега што би пре могло бити омањи мач него нож. Кожне чизме које су му до колена сезале, биле су готово до врха блатњаве док је на раменима носио омањи пластић сламе. Са цилиндра на глави и даље су му спадале перушке.

- Добро вече, господо! - рече он ушавши у малу прсторију, отприлике два са два, која је уједно чинила и целу зграду. - Нисте ме, нажалост, обавестили, да се мора проћи кроз шталу и кокошињац да би се стигло до вас, па зато оволико касним. Ја сам детектив Невидовић, а ви ми изволите рећи какву услугу захтевате.

- Добро вече, господине Невидовићу, добро дошли у Центар за истраживање српске књижевности. Извините што је овако код нас - рече човек који је чекао детектива слегнувши раменима и оборивши поглед ка земљи (прецизније, блату). - Мало је скучено, знам и да мало смрди, али, шта ћете, нисмо ми криви. Него, ја имам много имена и верујте ми да нема сврхе да вам се представљам, не бисте запамтили. Ја сам адвокат и заступам многе наше славне писце, Црњанског, Исидору Секулић, Андрића, Селимовића, и многе друге, да вам не набрајам. Овде сам по њиховом овлашћењу.

- Шта наше великане наводи да захтевају услуге једног приватног детектива?

- Одмах ћу прећи на ствар - рече адвокат. - Дакле, ствар је комплексна и помало мистериозна. Покушао сам да учиним што је

до мене, али нисам могао много. Господа коју заступам су приметила једну необичну појаву која је последњих година дошла до изражаја и изражава се све више. Реч је о њиховим књигама. Оне се готово не читају. А знамо да није одувек било тако. Зато су ме послали да дођем овде, у центар, да видим због чега је тако. Међутим, док сам био у путу, јавише ми једну скандалозну вест. Преко својих поверљивих извора су сазнали да је српска књижевност нестала!

Детектив је, слушајући ово, мрштио обрве, и нервозно се чешкао изнад левог ува.

- У први мах помислих - настави адвокат - да је реч о симболичном значењу, да алудирају на лоше стање у српској књижевности. Кад ја тамо, а оно међутим - ђавола симболично! Књижевност је стварно нестала! Просто, нема је!

- Јесте ли сигурни - упита адвоката - да је књижевност нестала? Јер, знате, може да вам нестане глава, куче, дете, па чак и држава може да нестане, али књижевност? Ја у својој вишегодишњој пракси за такав случај нисам чуо.

- Нисам чуо ни ја, драги мој! Ви мислите да сам ја чуо? Никад за такво нешто нисам. И нисам ни веровао да је такво нешто могуће све док нисам стигао овде. Дођем, и замислите шта пронађем! Не пронађем ништа! Од књижевности ни трага ни гласа!

- Ма, биће да сте се ви ту нешто преварили, то није могуће! - оте се детективу.

- И те како је могуће! Погледајте само полицу! Погледајте само ова књижевна дела молим вас! - рече ознојени адвокат и показа руком на редове књига. - Је л' видите? Наравно да видите. Е то вам је књижевност до смрти Пекића! А сад погледајте овамо! - рече и показа руком на једну малу дашчицу која је висила испод сламнатог крова зградице Центра и на којој су се налазиле само три камарице књига. - То је књижевност од смрти Пекића па до сада! Само Павић и Ћосић и још понешто од понекога! Дакле, пљачка! Похара, мој Невидовићу! Где је нестала књижевност? Ко ју је украо? Из ког разлога? Када? Гледај Невидовићу! Гледај и чуди се и крсти

се, ал' пожури и истражуј. Пожури, јер ће моји клијенти и на оном свету помрети од муке ако се не пронађе!

- Полако, полако, цаба цичите на мене. Све мора лагано. Пронаћи ћемо, не кукајте. Знате, у нашем, детективском послу не постоје ствари које су нестале, већ само оне које ваља тражити. Дакле, тражићемо.

Детектив је забринито стајао насред просторије и гледао, час у једну пребогату полицу, час у другу, посве сиромашну.

- Па то је феномен! - напослетку рече. - Не, то је просто немогуће, то је апсолутно немоуће! Ту нису чиста посла. Верујте ми, не разумем се у књижевност, али један народ не може у једном периоду да даје толико тако добрих писаца, а онда одједном да нема никога, ја бар толико знам, то је једноставно немогуће. Ту нису чиста посла и реч вам дајем, пронаћи ћу ја у чему је проблем!

- Драги мој Невидовићу - завапи адвокат и ухвати га за оковратник, стежући га као да се спасава из воде. - Ако то урадиш, задужићеш и писце и читаоце во вјеки вјеков!

- Обећавам да хоћу - рече детектив са свечаним и озбиљним изразом лица. - Истражићу све, открићу где је нестала књижевност, само ми дај времена. Не знам колико ће ми требати, али ме не пожуруј. Ствар је озбиљна и мора јој се системски приступити.

- Системски, тако је, одобравам, само системски, никако другачије! - скакутао је усхићени адвокат. - Само системски. Да истражите зашто Србија више нема добрих, талентованих писаца и зашто нико паметан не пише.

- На посао крећем одмах. Да ли ћемо се и када више видети, не знам, посао је веома опасан. Не знам ни куда ћу се све кретати, тако да ћу те о резултатима истраге обавештавати писменим путем. Збогом и поздравни великане! Осветлаћу им образ!

Рекавши ово, детектив Невидовић је напустио Центар за истраживање српске књижевности. Као што је и сам рекао, са адвокатом се више није видео, али га је о самом току истраге подробно обавештавао у писмима, која се сада налазе у мом поседу. Како бих смањио своје непотребно причање, а будући да су писма

савршено јасна и да ће читалац из њих без проблема извести закључак о резултату истраге, ја их све доносим у целини.

***

Две недеље од почетка истраге:

„Драги господине, ствар је посве необична. Обишао сам многе градове у досадашњем току истраге и могу рећи да се вртим у круг. Књижаре су пуне књига, али књижевности нигде. Додатно ме збуњује чињеница да многе књижаре организују акције и дају попусте на књиге. Такође, веома су чести и поклони. У многим књижарама, ако купиш три књиге, на поклон добијаш канту за смеће. Негде дају и хепо коцке. Збиља занимљиво. То су ми први трагови и на њима ћу базирати даљи ток истраге.

Остајте збогом.

Невидовић“

***

Месец дана од почетка истраге:

„Ствар постаје још замршенија. Ступио сам у контакт са једним човеком и од њега сам дознао једну веома занимљиву ствар. Он тврди да су неке веома моћне организације одлучиле да угуше културу у Србији. На питање зашто и каква корист од тога, он ми је само рекао, финансијска. Каже, никакве користи нема од људи који пуно знају и пуно читају, ни финансијске, ни друштвене. Они су, каже, начитани, досадни, правдољубиви, а изнад свега, шкртице. Неће динар дати за глупост, па то ти је. Када у једној земљи има пуно таквих људи, онда тој земљи прети колапс и зато је неопходно уклонити књижевност. То ми је укратко рекао тај човек. Сада се у мојој истрази отвара још један правац - могућност да добрих писаца ипак има, али да их неко систематски гуши. Знам, мала је шанса за тако нешто, али морам испитати све трагове.

Писаћу ускоро.

Невидовић“

***

Пет недеља од почетка истраге:

„Драги адвокату! Ђаволе мој! Клупко се размотава! Замало да погинем. Замало да ме убију, али ако. У рукама сам имао два документа, сада имам само један. Други су ми отели плаћеници, али животом својим ћу се борити да га се поново дочепам. Ево до каквог сам открића дошао. Склопљен је некакав договор, манифест. Због чега, то још не знам, али ми се чини да није ни због чега доброг. Овде ти доносим имена потписница манифеста. Погађај ко га је потписао? Издавачке куће! И то све највеће! Овим редом:

Геопатетика

Архилудак

Млакуна

Стригоја

Помијетеј

Злагора

Вулканизери

Метлица српска

Српска књижевна запрега

Хад

Кад пронађем манифест, писаћу ти.

До тада нећемо контактирати. Збогом.“

***

Четири године од почетка истраге:

„Драги мој, испрали су ми мозак. Уништен сам материјално, физички и психички. Али сам задатак испунио до краја, часно. Иако сам уништен, не жалим. Мистерију сам разрешио. Истина, књижевност је нестала. Када сам ти писао пре четири године, доставио сам ти списак издавачких кућа које су потписале манифест. У питању је манифест о уклањању новије српске књижевности. У манифесту између осталог пише:

Да би фирме, предузећа, приватни предузетници, бирократе, као и сви они који живе на рачун друштва, могли нормално, богато и несметано да живе, неопходно је сместа и под хитно уклонити културу. Тиме се подстиче продуктивност глупости, уништавање моралних и интелектуалних вредности и

принципа, цензурисање историје, деформисање традиције. А све ово ћемо најлакше постићи уколико уклонимо књижевност и књижевно стваралаштво. Ослонићемо се на већ постојећу глупост у народу и неспособност да се разликују књиге од књижевности. Тако ћемо ову другу неприметно заменити овом првом. Шта тиме постижемо? Немогућност да уметничко књижевно стваралаштво дође до изражаја; убијање воље за уметничким књижевним стваралашвом; велику финансијску експлоатацију упорних књижевних стваралаца; све мању способност народа да самостално размишља, са тенденцијом потпунг престанка ове мождане активности; смањење броја паметних и самомислећих а самим тим и смањење опасности од њих. Како ће изгледати уклањањање књижевности у пракси? Јасно је да се ваљани старији писци могу набројати на прсте једне руке. Дакле, они нису опасност, опасност су млади. Упорно им стављати до знања да су они потпуно непознати а самим тим и неинтересантни читалачкој јавности; тако ћемо их обесхрабрити да објављују. Уколико буду упорни, за објављивање књига наметнути цену за коју проценимо да ће их сигурно довести до просјачког штапа. Уколико и даље буду упорни, штампати књиге и држати их у магацину. Објављивати намештене конкурсе на којима неће побеђивати и који ће их додатно демотивсати да пишу. Испунимо ли ове циљеве, можемо слободно рећи да је будућност српске књижевности у нашим рукама.

Овако изгледа само део манифеста до којег сам дошао. Али то није све што се тиче моје истраге. Дошавши до овог документа, упутио сам се путем издавачких кућа. Проверио сам све које се налазе на списку. Испред појединих сам чекао месецима, пре него што сам уграбио прилику да уђем унутра. Али сам у сваку ушао. И погоди шта сам затекао тамо? На стотине и стотине рукописа, романа, збирки поезије, збирки приповедака и прича са печатом **СТРОГО ЗАБРАЊЕНО ОБЈАВЉИВАЊЕ**. Када сам неке од њих отворио, схватио сам да су у питању уметничка дела непроценљиве вредности. Као доказ моје приче, шаљем ти збирку

прича потписану под псеудонимом Мечетина Меденчица, која ме је замало главе стала док сам је износио из *Геопатетике*. Рукопис је означен као *изузетно опасан (вредан)* и држан је под кључем у магацину са стотинама других. Слично је стање у свим издавачким кућама. Књижевност је заробљена и држи се под кључем. У једној кући сам наишао и на слоган којим се одбијају сви добри писци: *незрели мање од 30, а више презрели*. Зачарани круг. Једино решење видим у томе да се замоле сви глупи да престану да објављују. Тако би се извршио притисак на издаваче. Али, тешко да ће и то успети. Сем тога не видим друго решење.

Нека вам Бог помогне. Невидовић“.

Овако је изгледало последње писмо детектива Невидовића. Афера која је овим поводом потресла Србију трајала је три пута по минут у вестима. Након тога, власти су је заташкале и о нестанку новије српске књижевности се ћути до данас.

Три песме | Душан Ђорђевић Нишки

Душан Ђорђевић Нишки рођен је 1951. године у Доњем Требешинју код Врања. Учитељску школу завршио је у Врању 1969/70, Филозофско-историјски факултет у Скопљу 1975. године. Радио је у више основних и средњих школа у Нишу као школски педагог и директор. Сада ради у ОШ „Свети Сава” у Нишу.

Са колегама из колектива године 2011. покреће Лист просветних радника *45 минута*.

Збирке поезије:

*Тиховање,
Исповест,
Молитва,
Прибежишта.*

Стручне књиге:

*Култура здравог живота, еколошко васпитање
Педагошке слагалице,
Методички путокази.*

ВРЕМЕ БАЛЕГАРА

И доходио сам често тамо
јабуке да пронађем
гране с гнездом
божићни кавез са канапом
кроз мразом осликани прозор
избечене дечије очи
радознаост да и мирис
врапчијег мяса да
на Дан рођења Христа...

И походио сам често путање уске
изворе на реци воде бистре
траве чисте где водица ми
на уснама док су козе пасле
залеђену реку на Броду Брзом
како смо га звали /прелазу/
до Рибинке до Китке до Цера
до Мотине
до воденице Шаткине до Језерине
и испаше државне утрине
тамо
до Мораве Јужне до Смаилчине
и Смаилке требешинске...

Враћао бих се местима у којима
болести дечије нико лечио није
болести младости нико видео није...

И отходио
до воденице у корову
где су сада врбе
баш где смо као деца
брашно миловали и црне банице
чекали
са уродицом
са Шаитанком и кором танком
напијали се потом воде са бунара

(с тог бунара вода и војсци је
често ручак зачинила свакој
намернику жеђ гасила
љубави многе пробудила...)
на врбовом пању мицке играли
до касно док нам
језик лајав као дедовима
од патоке
не заћути...

Сад одјек мојих похода и отхода
ту крај потока
до врбовог пања натрули годови
и бал мрава на музици ветра
и кеса пластичних
завршава у празне боце КОЛЕ
препуних балегара и кишних глиста
тек да нас сети
времена без балегара.

АУТОГРАФ

Над одром
Ракија и вино, и хлеб,
медовина, туршија и ајвар
и јаке запршке, мирис рибе
борио се са тамјаном...

А ми са паганством у нама:
како испратити мајку
на пут вечни, без хране,
без суза и нечујног јецаја срца

њене деце, над одром?
Зима заокупља пажњу придошлих
док ми „лучана вода“ од суза
завесу мрежи...

„Благослови, Боже, душу безгрешну“,
молио је упорно свештеник,
а звоник са цркве Св. Архангела
враћа ме у време детињства:

седи мајка поред ватре,
зашива изношене и мокре опанке
за нас, за школу да будемо спремни,

повремено
десном руком дохвата машу,
открива мирис хлеба
који нас из кревета дозива.

РАСЦВЕТАК

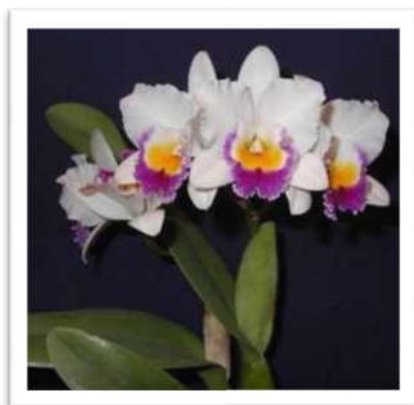
Мотив је више ако знаш
да као расцветак се радујеш
доласку пчела, посети пријатеља,
ако знаш да због тога растеш

као орхидеја, букет орхидеја
на балу маште о празнике.
Раскош зелено-жутих латица
на њену хаљину сећа.

Нека посебна радост ближњих
и - твоја стидљивост због раста
у сенци мириса и маште!

Обмањујеш маштаре и друге
кô - траг си нечега важног
(они тога нису свесни)
што призива осмех и голица машту.

Нико не броји расцветке
због мноштва и чаролије њине:
чула нек се радују због те баште,
знање нек нам ћути
на ливади расцветака и маште.

Подсећање | Антон Павлович Чехов

ЧОВЕК

Висок, витак и смеђокос младић, који још није проживео доста тога, у црном фраку и са снежнобелом краватом, стајао је на вратима и, не без туге, посматрао салу, испуњену заслепљујућом светлошћу и паровима који играју валцер.

„Тешко је и досадно бити човек“ - мислио је он. „Човек - то је роб не само страсти, него и својих ближњих. Да, роб! Ја сам роб те шарене, веселе гомиле, која ми узвраћа тиме што ме не примећује. Њена воља, њени ниски прохтеви оковали су ми руке и ноге, као што удав својим погледом заледи кунића. Не бојим се рада, вољан сам да служим, али мука ми је да будем слуга. И уопште, зашто сам ја овде? Чему служим? Стално та врева, цвеће и шампањац, која ме обара с ногу, даме и њихови ледени... несносно!! Не, ужасан си, ти усуде људски! О како ћу бити срећан кад више не будем човек!“

Не знам шта би још домислио млади песимист да му није пришла девојка упадљиве лепоте. Лице младе лепотице руменело се и одисало одлучношћу. Прешла је рукавицом преко свог алабастерског лица и рекла гласом који је звучао као песма:

„Човече, дајте ми воде!“

Човеково лице попримило је израз поштовања, он се пренуо и побегао.

RARA AVIS

(Петка птица)

Писац криманилистичких романа разговара с полицијским детективом.

- Молим вас да се потрудите и уведете ме у јазбину варалица и пробисвета.

- Са задовољством.

- Упознајте ма с два-три убилачка типа.

- И то се може.

- Морам да пробавим и у тајним јазбинама разврата - тражио је писац још да га упознају и са фалсификаторима новца, изнуђивачим, варалицама, дамама лаког морала, зликовцима, а на све детектив одговарао.

- И то се може..уколико желите.

- Још једна молба - затражи на крају писац. - Пошто у свом роману морам ради контраста увести и два-три позитивна лика, молим вас да ми, такође, покажете и двоје-троје савршено часних људи...

Детектив је подигао очи ка стропу и размишљао:

- Хм - мумлао је он. - Добро, потражићемо.

Догађај

Дани словенске писмености и културе у Руми

У великој сали Културног центра Рума 20. маја 2016. године одржана је свечана академија којом су званично почели шести по реду *Дани словенске писмености и културе*. СВИХ ШЕСТ Румљани су изнели на својим плећима, а што је битно, ове године је Рума не само учесник него и домаћин (што се мења сваке године) - зато је стигла и песмом успешно поздравила публику певачка група "Звоница", Омск, Русија (Румљани су проршле године били код њих и одлично примљени са својим музичким програмом).

Програм свечане академије састојао се из два сегмента. Најпре је учеснике и госте поздравила Марија Стојчевић, заменик председника општине Рума, која је покровитељ ове манифестације. Поздравну реч казивао је протојереј Сретен Лазаревић.

Манифестацију је званично отворио Селимир Радуловић, управник Библиотеке Матице српске, а овогодишњи беседник је био Милета Аћимовић Ивков.

У културно уметничком програму учествовали су оркестар хармоника ОМШ "Теодор Тоша Андрејевић", АНИП "Бранко Радичевић" и гости из Руске Федерације, певачка група "Звоница" из Омска.

ПРОГРАМ МАНИФЕСТАЦИЈЕ

20. мај - СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ, Велика сала КЦ, учествују Оркестар хармоника ОМШ "Теодор Тоша Андрејевић", певачка група *Звоница* из Омска (Русија) и АНИП "Бранко Радичевић"

22. мај - Пројекција филма *Борис Годунов*, Мала сала КЦ

23. мај - Проф. др Јерко Денегри: КАНДИНСКИ И РУСКА АВАНГАРДА, Читаоница Градске библиотеке

24. мај - Проф. др Мило Ломпар: ДРАГИША ВАСИЋ И РУСКА КЊИЖЕВНОСТ, Читаоница Градске библиотеке

25. мај - Проф. др Љубинко Раденковић: СЛОВЕНСКА МИТОЛОГИЈА, Читаоница Градске библиотеке

26. мај - Проф. др Драган Стојановић: БРАЋА КАРАМАЗОВИ, Читаоница Градске библиотеке

27. мај - Проф. др Миодраг Сибиновић: О ЈЕСЕЊИНУ, учествују Хелена Станисављевић, гитара и вокал и певачка група Звоница из Омска (Русија), Хол КЦ

**ДАНИ СЛОВЕНСКЕ
ПИСМЕНОСТИ И
КУЛТУРЕ**

На манифестацији су прочитане и две песме потписника ових редова из књиге *Паника граматика*.

ВУКУ У СПОМЕН

Векови пролазе... Ти мудрујеш, Вуче,
Уз далеки ехо јуначких гусала...
Крепког старца гледам како брке суче,

Србија га роди, неука и мала -
Тог генија слова и визионара.
Епохалне мисли утисну у књигу,
Фраза није: Вук је лик револуционара,
А поље му бојно та азбука стара.
Нова слова блесну - Вук пребрину бригу!
Од чобана малог, бистрога детета,
Вук постаде доктор универзитета.
Ишао је ногом хромом кроз науку
Ћутке досегао дугу славолуку.

Као да још чујем стару „бекавицу“,
Анђеоска слова у Троноши вечној -
Радо Вук читаше стару ћирилицу,
Ал' не оста дуго у црквици срећној.
Џагара му беше за учење место,
Ипак, за козама он иђаше често...
Ћирилица поста слова савршенство.

ТАКО ЈЕ ГОВОРИО ВУК

(беседа у стиху)

Питаху Тршићанина Вука:

– Каквијех писмена има азбука?

Старина брчине мудро засука

и речи сложи кô капи кише:

– Непотребнијех кривуља је више
но у гори чарној ајдука!

– И баба Смиљана се лаћа да пише:

дебело јер, ижица... благо мени!

Тешко уздише док пише и рише
славеносербски, рускоцрквени...

Како коме напамет паде,

без словарице преплиће, везе

већ као стиже и како знаде -

све саме црте, куке и резе.

– А зна ли, Вуче, неко да чита

и нађе себи духовна лијека!?

– Ех, бекавицу ђак сриче, муче...

У десет србијанскијех нахија

једва ћеш писмена наћи човјека!

Од старијих - тешко ко знаде живи!

Кад неког питаш за слова, врат криви,

зноји се, мучи од старих писанија:

„Ух, шта ме снађе, куку довјека!

Списатељство ми нимало не прија!“

Припремио: Ђура Шефер Сремац

Љубавна писма великана

Лудвиг ван Бетовен
(1770 - 1827)

Добро јутро, 7. Јула

Чак и у кревету моје мисли чезну за тобом, бесмртна моја вољена, потом опет тужна... ишчекујем судбину да видим хоће ли нам удовољити. Једино могу да живим са тобом, или уопште да не живим. Да, решен сам да лутам, толико дуго, толико далеко, све док не будем могао да долетим у твоје наручје и нађем се код куће са тобом, где ће моју душу пригрлити твоја, у краљевству душа - да, жалим, тако мора бити. Схватићеш то боље када будеш знала колико сам ти одан. Никада ниједна друга неће имати срце моје, никад - никад! О, боже, зашто човек мора поћи од оне коју воли, јер мој живот у Б. какав је сада, бедан је живот. Твоја ме љубав у исти трен чини најсрећнијим и најнесрећнијим човеком на свету. У мојим годинама, потребна ми је сталност, истоветност живота, може ли то постојати у нашим околностима? Анђеле, управо сам чуо да се пошта шаље сваког дана - и стога сместа морам завршити, како би ти одмах добила писмо. Буди с миром - воли ме.. данас.. и јуче.

Моје су сузе пуне чежње за тобом, животе мој, моје све, збогом. Ох, настави да ме волиш, никада не сумњај у најоданије срце,

Твог вољеног
Л
Заувек твој.
Заувек свој.
Заувек наш.

Лорд Џорџ Гордон Бајрон (1788 - 1824)

За грофицу Гвичоли¹
25. августа 1819. Године

Најдража моја Тереза,

Прочитао сам ову књигу у вашој башти. Љубави моја, нисте били ту, јер иначе не бих могао да је прочитам. То је ваша омиљена књига, а писац је био мој најдражи пријатељ. Ви нећете разумети те енглеске речи, ни други их неће разумети, а то је разлог због којег их нисам ишкрабао на италијанском. Али препознаћете рукопис човека који вас страшно воли, и погодићете да је, над књигом која је ваша, он могао једино да мисли о љубави.

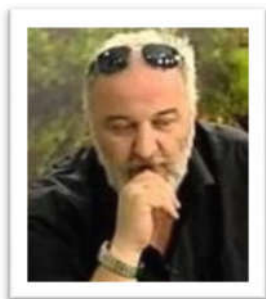
У тој речи, лепој на свим језицима, али најлепшој на вашем - атог тіо - налази се моје битисање овде и у даљем животу, са којом сврхом - то ћете ви одредити. Моја судбина остаје са вама, а ви сте жена, седамнаеста вам је година и две како сте из манастира изашли. Волео бих да сте тамо остали, свим срцем, или барем да вас никад нисам упознао већ удату. Али сада је прекасно за све, волим вас и ви волите мене (барем ми тако рекосте, као да заиста и јесте тако), што ми је, на крају крајева, велика и последња утеха шта год да се деси.

Ја за вас осећам више од љубави, и не могу престати да вас волим. Помислите на мене, понекад, док нас Алпи и океан раздвајају, али нас никад неће раздвојити, уколико ви тако не желите.

Бајрон

¹Грофица Гвичоли је била удата за много старијег мушкарца, а Бајрон ју је упознао у Венецији 1819. године. Ово писмо је написао на празном листу романа који му је она позајмила.

Ту око нас | Горан Врачар

Горан Врачар је рођен 27. октобра 1964. године.

Објавио је следећа дела:

Светла Сарајева (1997), Лет изнад лукавичјег гнијезда (2004), Када ти јаве да сам умро (2013), Како смо се вољели нас двоје (2014).

Члан је Удружења књижевника Републике Српске од 1998. године. За поезију је награђиван.

Настањен у Источном Новом Сарајеву.

КАМЕНА СУ ПОЉА

не звезде, србине, но камење броји,
свакоме је једна глава посвећена
иза сваког белог црна рака стоји
и стрпљиво чека да ти буде жена

не хлеба, србине, но душмане тражи
може празан трбух ал' како без главе,
отаџбини певај стојећи на стражи
покојнике зови док се не појаве.

није дрина међа но неретва хладна
а ниједна река није главе вредна
камена су поља твога мяса гладна
камена су поља твоје крви жедна.

не мене, србине, самог себе љуби,
својој деци вечно посвећено крило.
певај, од твог гласа да задрхте зуби
јер да тебе није, мене не би било.

пусти лелек ветра, то тишина пева,
не бој се кад курјак шета по планини,
пуцај ако крене на просута црева
пријатеља драгих, по херцеговини.

не мртве, србине, но девојке броји,
које ће да буду мајке нашој деци,
да узалуд нису заспали хероји
када су им тела пољубили меци.

не богу, србине, но се себи моли,
да мржња са првим праскозорјем мине,
и да никад више исто не заболи
камење из груди твоје очевине.

ИСПОВЕСТ ЛУДАКА

пуцали смо кô кад шенлучимо
о божићу и бајраму, куме,
пуцали смо мада не волимо,
ко нормалан пуцање разуме.

пуцали смо у црно и бело,
у планине и оближње гране,
пуцали смо јер је започело,
пуцали смо јер неће да стане.

пуцали смо молећи се богу,
пуцали смо у месо и кости,
пуцали смо чим тргнемо с ногу
ракију из кућне радиности.

пуцали смо у поља и брда,
у кровове, облаке и вране,
пуцали смо у све што се мрда,
пуцали смо у све што остане.

пуцали смо у високе брезе
и у ниско жбуње, из даљине,
пуцали смо углавном без везе
(рекли су нам - ради отаџбине).

пуцали смо најбоље што знамо,
у прозоре, орлове, амебе,
пуцали смо да не попуцамо
и на крају упуцали себе.

ГРУДОБОЉА

ја због тебе нисам прејахао поља
ни погођен пао на тепихе мака
то што зовеш љубав, то је грудобоља
полумртва жеља у срцу лудака

па варамо звезде како смо још скупа
палећи на стропу задње повечерје
док армија суза образима ступа
и разноси срећу као ветар перје

то што руком држиш већ ти је побегло
у свитању једном, последњем на свету,
не, умрло није но је само легло
кô болестан старац на трошну кревету

ја отићи нећу, већ сам отишао,
узалуд се надаш да ћу опет стићи
јер само сам једном с тобом посртао
и никада више туда нећу ићи

јер нисам због тебе прејахао поља
ни погођен пао на тепихе мака
то што зовеш љубав то је грудобоља
сахрањена жеља у срцу лудака.

ГРЕШКА

срели смо се грешком, у погрешно доба,
и погрешно беше све што тада поче,
погрешна адреса, и погрешна соба,
и грамофон стари, и погрешне плоче.

погрешно смо хтели да потраје дуго
јер погрешно беше време да се жели.
узели смо вече, затим једно друго,
погрешно се потом до јутра волели.

а ни зора није сванула на време,
погрешно је сунце каснило два века,
трошили смо сате неповратно неме
у топлини царства јастука и дека.

и погрешно беше кад коначно свану
јер нас бело светло ухвати у греху,
и погрешна беше суза која кану,
и све неме ствари тад погрешне беху.

и никада више погрешне адресе,
ни погрешне собе, ни студентског дома,
само вече каткад сећање донесе
на погрешну љубав најдражу обома.

Да не заборавимо

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПРИПОВЕТКЕ

Милорад Панић – Суреп

АКО ПРЕВАЛИ – НИШТА

Гонио некакав чоек на магарцу двије крошње пунане лонаца, па све водио за улар магаре да не поклизне ногама бојећи се да му се не поломе лонци. Наљезе путем некакав чоек и зачуди се, зашто се мучи и тврдо при глави држи за улар, а све се окреће на магаре, па га упита:

– Зашто то чиниш, болан? Зар не би магаре и само знало ићи?

А он му одговори:

– Ја знам.

А он га опет припита:

– А шта гониш на магарету?

А он њему:

– Богме, ако превали – ништа!

ТУРЧИН, РАЈА И ЦИГАНИН

Ходили три кириције: Турчин, раја и Циганин, па почину на ливади једног спахије и пуне коње да мало попасу. Види спахија, па онамо потрчи па се развече:

– Скитачи једни, ко вам је дао изум да ту пасете? Па настави:

– Не чудим се Турчину, јер је турска земља, нити Влаху, јер је он наш чипчија, него се чудим Циганину, од кога нема користи ни бог ни шејтан, јер не ради ни аги ни себи! Држ'те га! – рече оној двојници – пак му удрите дегенека по табанима, да запамти циганска трага кад је нашу ливаду харао.

И Турчин и раја послушају спахију, те му добро потираще табане, а Циганин од муке зашкрипа зубима.

Опет спахија рече:

– Чујеш, Влаше, моје ми браде, није право ни ти да моју ливаду пасеш; а знаш, болан, да ја сијено гоним за моје коње, јер ти имаш твојега агу, а у турској живиш земљи па не смијеш, болан, тако слободно као Турчин живјети. Па настави:

– Дерте ви двојица, држ'те тога Влаха; нек и он запамти да не може без изума турске ливаде пасти.

Турчин и Циганин једва дочекају, те повале рају, те му отресу обилатно дегенека.

Те опет спахија:

– А ти, Турчине, права вјеро, право би било да си ти бољи од ове двојице, јер ти знаш што у ћитапу заповиједа наш светац Мухамед, да не дираш у туђ мал, него си још научио и ову двојицу, те си ти свему кабајет, пак си гори од њих.

Па намигне оној двојици, а они онако љути јурише на Турчина, те с њиме о земљу као с напуханом мјешином, па штогођ су боље могли и доклен су гођ шћели поткују га без поткова и клинаца.

ПУСТИО БИХ ЈА ЊЕГА, АЛИ НЕЋЕ ОН МЕНЕ

Некакав Турчин сврне с пута у поток да се напије воде, па га ухвати хајдук, а он онда дозвавши свога друга, који је био остао на путу, каже му:

– Ходи, ухватио сам хајдука!

Друг му одговори:

– Кад си га ухватио, а ти га поведи амо.

Онда му он каже:

– Али неће да иде.

Кад му друг на то рече: – Ако неће да иде, а ти га пусти,
– а он му одговори:

– Пустии бих ја њега, али неће он мене!

ПОМАЖЕМ ТИ СПРДАТИ

Херцеговац донио на пазар да прода врећу чисте шенице, у којој ништа није било до само зрно. Некакав Турчин, дошавши к њему и заграбивши из раскриљене вреће шаку шенице и гледајући у њу, рече:

– Море, Херо, у овој шеници има кукоља.

А Херо, му одговори:

– Има господару!

– А има и главнице! – настави Турчин.

А Херо опет:

– Има, господару!

– А има и земље.

– Има, господару!

И тако Турчин изреди све мане које на шеници бити могу, а Херо му све потврди. Кад се Турчину најпослије досади што му Херо очевидну лаж против себе једнако потврђује, он му, као пола срдит, рече:

– Буд ја, море, твоје добро кудим, а зашто га ти кудиш?

А Херо му онда одговори:

– Помажем ти спрдати, господару.

Четири песме | Невена Лишанин

ОТУЂЕЊЕ

Заборависмо своје име.
Мењали су нам порекло.
Други нам сад пишу риме,
како нам тече мед и млеко.

Оставише нам стварну привид
те се с њом стописмо.
А кад нам ослепеше вид,
с тим се лако помирисмо.

Небитна лица, смешне креатуре
мозак нам неприметно празне.
Да ће нам бити боље, кажу карикатуре,
и ми поверовасмо у неистине разне.

А кад нам сервираше примитивизам,
с радошћу га дочекасмо.
Вратише нас у дарвинизам.
Сопствено сунце угасисмо.

Тешки дани нам дођоше.
Традицију позвасмо.
Карикатуре осташе.
Ми остали одосмо.

ПРИВИЋЕЊЕ

Не веруј ми
Ја сам само привиђење
Онога што зовеш судбином
Само мали трачак наде
У твојим сновима
Твоја мисао у слатким ноћима
Што те отргне од стварности
Самоћа твога разума
Који ти срцу помрси конце
Звезда над твојим облацима
Облак под твојим звездама
Не веруј ми
Докле год ово судбинско привиђење
Оставља наду у мојим сновима
Да ће нам се мисли отргнутих ноћи
Помрсити са самоћом.
Тада ми поверуј
Да сам само звезда твојих облака

НЕПРИМЕТНО

Можда ће се о нама песме писати
Не дуге
Већ сасвим мале
Од три-четири стиха
Јер како би се и могле писати дуге
О ономе што је трајало кратко,
Незнатно, неприметно
Неприметно за друге
А за нас
Дуго тек толико да се напише песма
Толико да се може просудити
Да што је краћа песма
То су дужа размишљања
Колико смо онда у ствари трајали?

ЈОШ ТРАЈЕ

Пробуди ме
Шапући ми најлепше тајне ноћи
Казуј ми своје најскривеније стихове
Јер докле год смо овде,
време не постоји.
Искради се из сопствених мисли
Ја сам ти у њима.
А на овом месту које спаја судбина
Први пут играмо наш последњи бал.
Чујеш? Киша нам даје ритам.
А када ти будем недостајала,
Завири у своје срце.
Тамо ћеш ме пронаћи.
А ја ћу знати -
Бал још траје.

26. 3. 2016

Афоризми

Игор Браца Дамњановић ДИБ

- Не питајте народ за кога је гласао. Он не зна ни кад је гладан.
- Избори у Србији нису фер. Они што понављају гласање, опет ће добити сендвич.
- Толико велики број људи је гласао за владајућу странку, да је то просто невероватно. Више просто него невероватно.
- Док је народ оштрио оловку, тупи су пребројавали гласове. Скуп одлучности и образовања.
- Када је пребројавање изборних листића у питању, владајућа странка је небројено пута показала да краде.
- Резултати избора ће бити саопштени пре овогодишњих задушница, како би фамилија могла покојницима који су гласали да јави каква их будућност очекује.
- Ово је превршило меру. Зато је тако и лако прешло цензус.
- Уколико у предизборној ноћи не можете да заспите, бројите овце, можда нека од њих прескочи цензус.
- Што се крађе тиче, преузећемо све што је у нашој моћи. Придружићемо јој се.
- Или у кући имамо лопова или лопов има нас. Трећег нема, све је покрадено.
- Џаба сте крчили. И зидови имају уши.
- Радник - како то гладно крчи.
- Када је у држави пакао, народ је на казану.

- Није тачно да се у Србији не зна шта носи дан, а шта носи ноћ. Фантомке су за то најбољи доказ.
- Народ ће стезати каиш док не пукне!
- Знаћемо шта нам доноси дан, а шта ноћ тек онда када престанемо да жмуримо.
- Није тачно да ова власт не може ништа да уради преко ноћи. Може да руши.

Емир Бајровић

- У демократији најгласнији имају највише права.
- Покварени ми продају труло као исправно.
- Треба само бити досљедан у редовном мијењању ставова.
- Толико смо га оптуживали да лаже да је почео да се куне и кад лаже.
- Браним своје јер немам шта да изгубим.
- Наше обећање је ушло у изреку као *лудом радовање*, а после свих заклетви Титу и партији не можемо више одредити ни како вјетар пуше, а ни какву капу ставити на главу.
- Игром случаја још као дјеца смо се играли психијатара и тешких случајева.
- Ко о чему - Правда о Хагу.
- Да се само погледају у огледало - обратно би видјели.
- Како је бити у туђим ципелама најбоље свједоче жуљеви.

За незаборав

Брана Црнчевић
(1933–2011)

- » Слободан човек мисли шта хоће, а једе шта има.
- » Животиње су најопасније кад се у њима пробуди човек.
- » Нема прошлости која некада није била будућност.
- » Откако сам себе ухватио у лажи не верујем више никоме.
- » Да сам слеп живео бих у своме мраку. Овако, ко зна у чијем мраку живим.
- » Тешко једном миру између два рата.

Роман у наставцима | Ђуро Маричић

Крајишка трилогија - Дјечак са сунчаних брда

После успеха који је постигао с романом *Генијални пас Сими*, Ђуро Маричић је написао и спремио за објављивање *Крајишку трилогију*. Од овог броја, Суштина поетике ће у наставцима објавити први роман из те трилогије - *Дјечак са сунчаних брда*. Хвала аутору на поверењу.

3. ОДРАСЛИ ДЈЕЧАЦИ

Љети су, када је вријеме лијепо, Драган Савић и Деса Будимир лутали по околним шумама, брдима, њивама и ливадама, упознавали своју околину, сваким даном откривали нешто ново, до сада још невиђено. Верали су се по дрвећу, ложили ватру и пекли кукурузе.

Драган је био много везан за одраслог момка, стрица Симу, с којим је спавао у кревету. Симо је по ноћи одлазио на прела, што брату Петру, газди породице, није било драго. Петар је желио да момак буде одморан за посао, рано су се дизали, обављали пољопривредне послове. Иако је Симо без гунђања ујутро устајао, Петар није био задовољан. Сам је рано лијегао, уморан брзо заспао. Симо је то користио, извлачио би се тихо из кревета, одлазио на прело. Драган је, да му се Симо не би искрао, стално на његовом лицу држао руку. Посебно му је било мило када је Симин образ био хладан. Ускоро би уморни дјечак чврсто заспао, никада не би осјетио када Симо нестане из кревета. И ноћас Симо је некуда одмаглио. Након првог сна Петар се пробудио, видио је да је Симо отишао. Да га казни за непослушност, закључао му је врата да не може ући у кућу када се врати. Када је Симо видио да су врата

замандаљена, попео се на зидић испод прозора на источној страни куће, тихо је покуцао. Ни Петар, ни Даница, ни Зора нису чули лагано куцање, чуо га је већ наспавани Драган, дигао се из кревета, пришао прозору, тихо га отворио, Симо се потихо увукао кроз отвор. Никада нико није сазнао ко Сими омогућава да уђе у кућу када се врати с прела. Два ортака пажљиво су чувала тајну. Драган је чврсто спавао, у њега се није могло сумњати. Петар није марио за то да истражује ко је Симин савезник.

Односи између Драгана и Симе су били сложени, испреплитали су се кроз много догодовштина. Недјељом су одрасли момци тражили забаву. На Будимирову платоу саградили су љуљашку. На вратилу са двије куке на гранама од чврстог дрвета били су објешени носачи даске на којој се сједило. Када би њима досадило њихање на ред су долазила дјеца. Перо није био довољно храбар да се њише, Богде је био много храбрији.

Драган је посебно привлачио пажњу. Једино се он усудио да га зањишу тако јако да је с љуљашком правио читаве кругове. Сви су без даха гледали како се он врти у више обртаја око вратила. Нико други није ни покушавао да изведе исти подвиг. Да се куке откаче од пречке, ко зна шта би се догодило. Деса је рукама покривала очи. Била је посебно поносна на храброст свог пријатеља.

Но, није одраслим дјечацима, Сими Савићу, Мићи Будимиру, Петрићу Сучевићу, Вукоманићима Мили, Душану и Ђорђи, Петру Ратковићу само њихање било недјељна забава. Обијали су сва мјеста за игру и забаву. Недјеља, нерадни љетни дан је био дугачак, имали су времена на претек, тражили су начина како да га попуне. Кренули су од куће Сучевића у Ријеку, код млина, испод Шита, да се на платоу клисају и кевају. Као сјенка за њима се вукао дјечак Драган Савић. Он није схватао да му нема мјеста у друштву одраслих. Међу њима је био његов Симо. Никакво увјеравање да га врате није помагало. Тврдоглави дјечак није се дао наговорити, сматрао је да и он може ићи гдје и Симо.

Одлучили су да се ријеше непослушног дјечака. Ухватили су га, скинули му гаће и објесили их на врх глатке стожине, на коју малишан још није могао испузати. Он је плакао, цвилио и запомагао,

али ништа није могло умилоствити одрасле дјечаке. Драган је остао поред стожине и чекао по неколико сати да се момци врате и скину му гаће.

Симо је био веселјак. Волио је свирати на усну хармонику. Када се враћао од куће Сучевића, расположен, свирао је. Занесен, није размишљао да његову свирку неко прислушкује. У житу, изнад армана Јове Сучевића, сакривен, чекао га је Драган. Кад се Симо приближио, дјечак је изненада скочио пред њега и Симо му је морао дати музике. Није му полазило за руком да их спаси од малог љубитеља музике.

Након што би Драган одсвирао своју свирку, усна хармоника је постајала неупотребљива. Симо је опет, да би могао купити нову, у дућану код Јове Сучевића, морао молити Даницу да му да јаја која би он продао и тако дошао до новаца. Сваки пута понављао би се догађај с новом усном хармоником. Никада Симо није на вријеме успио сакрити усну хармонику прије него је сакривени, притајени Драган чује.

Зими су момке привлачиле забаве друге врсте. Напада висок снијег, одјужи па нагло стегне смрзавица, ухвати се дебела кора на снијегу. На плато Будимирова брда извукли су велике коњске саонице. Посједали су сви на њих. Од дјеце су узели само Драгана Савића, дјечак их је привлачио својом чудесном неустрашивошћу. Непромишљено су покренули саонице. Рачунали су да ће се оне зауставити у долу Савићевог брда, рачуница им је била погрешна. Под великим теретом букета момака, саонице су као неман јурнуле низ стрмину. Сјуриле су низ Будимирово брдо, скочиле су с међе изнад Савићева брда и бјесомучно наставиле све брже јурити према кућама Сучевића. Ни ђаво их није могао задржати нити им промијенити смјер кретања. Забиле су се у плот Јове Сучевића и, скочањеног и смрзлог, поломиле га на дужини већој од 40 метара.

4. ЗИМСКЕ РАДОСТИ

У сваком годишњем добу дјечак Драган Савић је налазио забаву и ужитке много веће него друга дјеца. Зиму је обожавао. Но, ријетко када му се пружала прилика за забаву и радости када је отац Петар био код куће. Тата је у собу уносио тишљерски банак и правио ормаре за дјевојке удаваче. Драган је са братом Марком и стричевом кћерком Савицом читаво вријеме проводио иза пећи. Строги Петар није дозволио ни да гласније ријеч проговоре. Чим би се чуо повишени глас неког од њих троје, простријелио би их Петров поглед и гласови би одмах замрли. Драган је правио куле од кукурузних комуша, преосталих након мрвљења кукуруза, друго двоје млађе дјеце су гледали његово грађевинско умијеће, дивили му се и уживали.

Данас је недјеља, Петар је послуже подне отишао у село у своје друштво. Драган је одмах пожурио на снијег. Даница, Милка и Зора нису га могле обуздати, добро су га обукле и пустиле да се проведе на снијегу. Имале су много разумјевања за жељу дјечака да након више дана проведених у запећку истрчи на снијег.

Хладноћа је жестока, али дјечак није марио за њу. Његове молбе да му неко од одраслих укућана направи санке или лигуре нико није хтио да чује. Дјечак се снашао. Узео је шимлу са хрпе припремљене да се покрије кукурузана, изнио је на брдо, положио на тврду кору снијега, сјео на њу и као мала звијер пожурио низ брдо, доље у дол изнад кућа Сучевића. Испружених ногу, сједио је на помахниталој уској дасци, скошеној с доњу страну. Кристали снијега откидани са снијежне коре обасипали су га по лицу, хладан зрак ударао му је у ноге, груди и лице. Дјечак се није освртао на то. Ужитак јурњаве, брзина га је опијала, одузимала му свијест.

Смрзла кора на сњежном покривачу свјетлוצала је кристалима слеђеног снијега, бијелог и оштрозубог. Ниједно дијете, његови вршњаци или старије комшије, одраслија дјеца, нису се санкали, нису хтјели на хладноћу. Дјечак је био сам, но то га није бринуло, научио је он на осамљеност, његова богата машта разгарала се и смишљала начине забаве.

Сњежна кора је била чврста, дебела, није се ломила под његовим ногама, он се, добро обучен, потпуно предао уживању. Опанци на ногама и дебеле вунене чарапе, у које му је стрина Милка угурала панталоне, добро су му штитили ноге од студени, али само за краћи боравак на снијегу по оваквој зими. Вунени шал који су му омотали око врата, и тетка Зора га пажљиво завукла испод капута, штитио га је од смрзавице. Капа му је била навучена на уши, Драган није осјећао хладноћу. Не одмах!

Спустио је шимлу, скошену на врху, и сјео на њу. Стрмина је била сасвим пристојна и дјечак је опет појурио као помахнитала звијер у долину. Шимла је дерала дебелу кожу снијега, откидала милионе кристала с ње, узнемирени зрак их дизао у висину, они су засипали дјечака по испруженим ногама, прсима и по поцрвењелом лицу, по рукама. Иза њега се вијао сњежни реп, издужен облак плазме. Зачас је слетио у дол.

Неспретан, у рукавицама с одвојеним палцем, које му је мајка на силу навукла на руке, подигао је даску и запутио се на брдо. Како је само далеко до горе, помислио је. Запутио се уз стрмину. Пењао се споро и маштао о брзини, о облаку сњежне прашине што се вјетровито урагански диже иза њега док стрмоглаво јури низ косину брда. Бијеле плохе снијега, десно и лијево, помахнитало, у лудој јурњави, промичу. Даска, уска за његову малу стражњицу, подивљало, побјешњело језди, гута смрзлу хладну траку падине. Мали јахач апокалипсе, смион, неустрашив, храбар као тореадор. Потпуно се предао брзини, одлучно, с невиђеним ужитком. Надокнађивао је, заборављао оне дугачке несносне сатове што их је морао провести, тих, са сестром и братом у углу собе иза пећи. Глас ни шум се није смио чути, одмах би их простријелила пријетња Петровог неумољивог погледа. Мајстор столарије није подносио дјечју живахност.

Жене су га више пута дозивале да дође у кућу. Узалуд! Полагано, панталоне су му се извлачиле из чарапа. Напокон су се извукле. Сад му је снијег, којег је даска рубила са замрзле коре, сипао у ногавице, уз листове и бедра, све до стражњице. Шал му се одмотао и десни његов крај је вијорио иза леђа. Снијег му је

улијетао иза врата, топио се и намакао оватник кошуље и прслук. Ознојен, угријан, Драган у прво вријеме није осјећао хладноћу. Занесен уживањем, у забави и игри није примјећивао да му се тијело хлади. Вријеме је одмицало. Почео се спуштати сумрак, плавичаста његова паучина падала је по долини и брдима. Драган се заморио. Доста му је било и зиме и хладноће и снијега. Једва је покупио даску, подлактицама ју је изнемогло притиснуо при тијелу и понио кући. Била је сада много тежа. Заморио се. Био је исцрпљен, јадан.

Некако се успентрао уз нагиб брда до доњег дијела винограда. Био је потпуно изнемогао и промрзао. Одрвењели прсти нису више били његови. Стопала није осјећао. Плач је једва суздржавао. При врху винограда је шимлу с великим напором пребацио преко плота. Није је могао носити још 50 метара. Тетурао је кући на туђим ногама. Успио је некако отворити врата.

- Будало мала стринина, што си то урадио од себе? - дочекала га је Милка, скинула му је шал који је висио низ леђа, пребачен преко рамена, с другим крајем испод капута.

Тетка Зора му је згулила смрзле рукавице с руку, распустила своју дугачку косу, примила му укочене шачице и провлачила њихове прсте кроз руно власи. Трљала му је руке заједно с косом, настојала му угријати промрзле прсте.

Мајка му је сазула чарапе, скорене од леда. Слеђене. Свукла му је одјећу и замијенила је сувом. У лавор је налила топле воде и у њу му гурнула скочањене ноге. Дуго су три жене у живот враћале обамрлог дјечака. Модро лице му је почело добијати природну боју, долазио је к себи.

Није размишљао о томе да ли је претјерао или није. Још је био опчињен снијегом, брзином и уживањем, чаролијом санкања, којем ће се опет предати чим отац оде од куће. Само, ако не одјужи и снијег не омекша. Вукла га је слобода простора, свјеж ваздух, могућност кретања, неограничена ширина њива, брда и долине, сада покривене бијелим покривачем, једним јединим покровом, нетакнутим, бескрајним. Дозивала га је слобода, вабила га природа, бјекство из кућног затвора и од строгог очевог погледа.

Приказ

Тапија у бунару | Миле Костић Дубница

Пише: Гордана Димитријевић

Аутор збирке прича *Тапија у бунару*, Миле Костић Дубница, пише о једноставним сликама из живота, па се стиче утисак да је већи број његових приповедака грађен на основу аутентичних података, догађаја и личности. Свака од њих је једна прича из завичаја, сведочење о тешком животу малог човека, усамљеног и осуђеног на чекање неког бољег и срећнијег времена. Већи број прича у збирци је писан у дијалекту, чиме је писац исказао велику приврженост Врању и врањском крају.

Приче су лишене апстракције, све је онако како се види и доживљава у реалном времену и простору. Размишљајући о судбинама својих јунака, писац се уздиже изнад индивидуалне драме и ставља појединца у друштвени патријархални оквир, изван кога се не може без озбиљнијих последица. У причама Милета Костића Дубнице иницирани су многи проблеми који прате људе савременог доба. Он их примећује, осећа и доживљава јер је потекао са њиховог поднебља, кретао се по амбијенту који се у причама приказује. Његови ликови налазе снагу да се уздигну изнад животних невоља, али не ћуте о њима, говоре исповедним тоном, више за себе, него за оне који их у том тренутку слушају.

Свака од ових прича усмерава читаоца и води га кроз животни удес јунака. Неретко је то судбински предодређено и већ негде записано, а у причи, по којој је и збирка добила назив, *Тапија у бунару*, то је неумитност изгнанства и нестајања читавог српског

народа са вековног огњишта, Косова. Бунар који пресахњује и вода за којом цела породица трага симболично представљају долазеће тешке дане, ратове, пустошење земље и, најзад, одлазак са прадедовског прага, о чему ће сведочити једини писани траг, тапија из XIV века, пронађена у бунару приликом његовог чишћења.

Књига *Тапија у бунару* је попут Вуковог *Српског рјечника*, мозаик сачињен од различитих слика из народног живота. У њој се могу наћи детаљи о занатима и занатлијама (*Нал нар, У радионици*), приче у којима су уткана народна веровања о нечастивим силама и вампирима (*Мали воденичар*), обичаји који су ишчезли у савременом добу (*Ашчика*), али проблеми који прате живот у патријархалној породици где жена не пристаје на подређени положај који јој је традиционално намењен (*Убавенка*).

Чувајући оригинални језички израз јунака у својим причама, аутор чува и драгоцено полазиште за лингвистичка, дијалектолошка и лексиколошка истраживања. Због тога најснажнији утисак на читаоца оставља обиље пословица, изрека, пословичких поређења, па чак и клетви које се могу наћи у причама Милета Костића Дубнице.

Ове народне умотворине представљају један део језичке карактеризације ликова. На пример, народне мудрости и пословице углавном употребљавају старији људи, родитељи који саветују своју децу, као отац у причи *Убавенка*:

За таврену мајку, нигде нема дебела ладовина.

И 'итар чивек се по неки пут с'не.

У голему жељу и рујна лубеница се изеде.

Кроз изреке даје се одушак многим проблемима. Књижевни јунаци се на тај начин уздижу изнад животних невоља и зле судбине која их је задесила. Тако у причи *Кусо Маре* осрамоћен отац себе теши речима:

Од човечју кожу гајде не се прави.

Човечју кожу своји деца си гу глођав, а јагњећу вук.

Неретко се јаве читаве животне филозофије ликова кроз више надовезаних пословица, изрека и пословичних поређења. Више за

себе, кроз монолог, него као савет упућен другоме, они сведоче о личном животном искуству:

С г испада да је човек поголем живоједник од куче. Од њега па и ће се одбраниш некако и ће се излечиш, а од човека тешко. Зашто? Човек к'д те уапс за срце, ту и голема рана останује...Затој од с г да си знаш. Сас голе руке не иди, па да ли је човек или куче, дође ред од оба треба да се браниш.

Клетве и заклетве су неизоставни део наше традиције, њих карактерише веровање у магијску снагу речи, а представљају директно упућивање поруке:

Ега и не дочекаш да ги прегнеш у јер'м.

Ега ти ги вуци и кучики у долину изели.

а у неким случајевима кроз индиректно упућивање:

Болес гу уфатија дабогда.

На тога брата, крвопију, д'н да му не с'мне.

Пословична поређења највише утичу на поетичност и сликовитост израза у причама Милета Костића, али неретко уносе и хумор, смех и ведро расположење, чак и у тешким животним ситуацијама јунака. Нарочити утисак остављају архаизми и дијалектизми у њима:

Липсује како куче на пуздер.

Савили смо грбинку како тепано конопље у циганску трлицу.

Растрвимо се како ћукавци у планину.

Овом збирком прича аутор је остао доследан својим претходним књижевним остварењима јер је и у овој књизи сачуван дух народа, његово мудровање уз неговање архаичног, локалног говора, обогаћеног турцизмима, чиме се Миле Костић Дубница издвојио као чувар кратких форми уметничког народног блага.

Збирка кратких прича

Карењина и Вронски у задимљеној крчми
Ранко Павловић

Припремила: Јелена Глишић

Књига *Карењина и Вронски у задимљеној крчми* Ранка Павловића садржи седамдесет и шест кратких прича, написаних у духу савремених књижевних лексикона, а које својом драмском структуром привлаче пажњу читалаца. У првом дијелу књиге су приче о књижевности, књижевницима, књижевним дјелима и умјетницима уопште, други дио садржи приче са сјећањем на завичај и дјетињство, а у трећем дијелу су приче посвећене догађајима из свакодневног живота. Приче осликавају промјенљиву стварност обичних људских судбина кроз онтолошко и пјесничко увјерење да краја нема, да је сваки крај и нови почетак. Књига је награђена Годишњом наградом Удружења књижевника Српске за најбољу књигу објављену у 2015. години.

Од овог, тридесетог броја *Суштина поезике* ће у сљедећих неколико бројева својим читаоцима пренијети неке приче из књиге *Карењина и Вронски у задимљеној крчми*.

КРАЈ НА ПОЧЕТКУ

У сваком почетку има макар мрвица краја, рекао је Писац и затворио свеску.

Прича је била завршена. Или, готово завршена. Недостајала је посљедња реченица. Она иза које се може ставити неизбрисива тачка.

Наћи ће она ову причу, за дан или два, и сама се смјестити на њен крај, рекао је Писац, угасио свјетло и спустио жалюзине, не дозвољавајући руменилу зоре да се распе по немарно разбацаним књигама и одјећи у подстанарској собици.

А она, та реченица, није долазила данима. Мјесецима, годинама чекао је, али се није појављивала. Без ње, незавршена прича не би имала никаквог смисла, као што би поодавно написана збирка кратких прича без те приче била бесмислена.

Много касније, кроз тек одшкринута врата Пишчевог сна увукла се та посљедња реченица. Писац је дохватио перо (увијек је писао пером, друге писаљке није имао) да је допише на крају приче, али перо је, сасвим суво, зашкрипало по хартији.

Мастило, гдје ли је мастило? Није имао времена да чека да се однекуд измигољи одговор, него је он ускочио у унутрашњост наливпера, да својим сопством заврши причу.

Послије неколико дана газдарица је на столу у Пишчевој собици нашла раскрыљену свеску чије су странице биле исписане ситним рукописом. На збијеним редовима почивало је наливперо на чијем је врху мировала грудвица сасушеног црвенила.

ТАЧКА

Винска мушица ли је, шта ли је тако сићушно на хоризонту? Јест нешто што се креће, приближава, али шта, тешко је и наслутити.

Сад је већ величине незреле трешње. Округло је, лоптасто, ништа се у његову савршену облину не засијеца, осим што, чини се, двије паукове нити, много тање од трешњине петелке, претражују тле под њим.

То што ми се, без имало нервозе, уједначеним ритмом, брзо приближава, претворило се у стаклени кликер, нешто већи од љешника. Да ли се то из његових шарених огледала осмјехују лица мојих другова из дјетињства? Препознајем ли то крезуб подсмјех злурадог Раде који ми с врха стабла пркоси руменилом моме страху недостижне зреле јабуке?

Да, то што ми се приближава веће је од јабуке... А Раде се кривели и врпољи, тијесно му у причи, хоће да искочи из ње. Неће ваљда одозго у траву која прекрива скорену илинску земљу?

Морао сам твоје несташлуке укротити причом, довикујем неваљалцу на врху стабла. Нисам ја за то крив, сам сносиш одговорност што сам ти отео дио дјетињства.

Закупљен препирком с крезубим Радом, тек крајичком свијести примјећујем како се оно што је било винска мушица, па кликер и јабука, преображава у помрачен пун мјесец и кроз затворен прозор улази у мој сан. Сада брзо расте, испуњава цијелу собу, притишће, зарива ми главу јастук.

И, гле, испод огромне челичне кугле, сломљен и задихан, Раде искашљава истргане ријечи као комадиће овлашно сажвакане и непрогутане незреле оскоруше.

Заробио си ме у причу, грца, а био сам тако неспутан. Заробио, па закатанчио тачком која ме, ево, сабија у земљу.

ТАЧКА, ЈОШ ЈЕДНОМ

Усред ноћи, оштро сјечиво зари се у његов сан.

Она тачка! Проклетница! Зар је морао да је стави?

Збаци са себе покривач с опилцима сна, скочи, упали свјетло и укључи рачунар. Никад се програм није тако споро подизао. Нервозно је шарао мишем по подлози док је пљева свјетлуцавих тачкица пркосила са монитора.

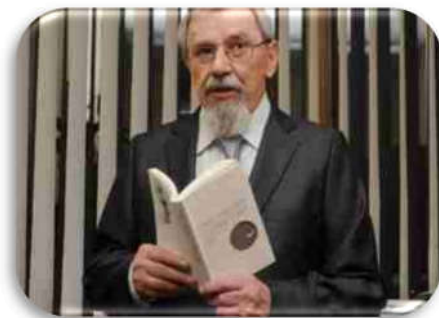
А синоћ му је све изгледало сасвим нормално. Завршио је причу тамо гдје је њен логичан крај. И, наравно - као што то чине сви писци - ставио на крају тачку. Једно клик на Ctrl и једно на Save. Задовољство окончаним послом зачинио је посљедњим гутљајем црног вина у коме се дотад, попут пуног мјесеца, љуљушкао одсјај стоне лампе. Растерећен, отишао је у кревет.

Онда је, усред ноћи, негдје дубоко у мозгу, на самом дну подсвијести, почела да сврдла она тачка. Нелагодно јој, говорила је. Гризе је савјест, јадала се. На плећима осјећа неки необјашњив терет који јој не да да дише, кукала је. Зашто је, питала га, баш њој намијенио улогу онога који окончава нечији живот, када добро зна да иза ње више ничега нема?

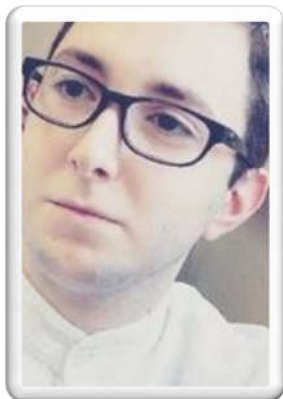
Ево га! Коначно File који је тражио нервозни кажипрст пишчеве десне руке на лијевом клику свемоћног миша.

Delite! И тачке више нема.

Помисао на још једну чашу црног вина поново опуштени писац одбаци и опружи се по згужваној постељини.

Прва шанса | Марко Матић

Марко Матић је рођен 11. априла 1996. године у Лозници. Није имао већих успеха у песничкој каријери, јер је још нема. Ученик је Богословије Светог Саве у Београду и нада се да ће постати добар свештеник, уколико свештеник то уопште може бити. Тренутно је у потрази за будућом попадијом, што му је ваљан разлог писања љубавних песама, али данашње девојке су сувише вредне да би се могле купити његовим глупавим стиховима, стога је принуђен да тугује над својом несрећом и да проклиње дан када се родио надајући се да ће већ нека љубазна (или још очајнија од њега) девојка пружити му руку спасења, а до тада остаје му да се узалуд нада својој срећи коју никада неће имати.

Напомена: Животопис младог песника написан је по диктату самог аутора.

ПУТ

Када си био још сасвим мали
говорио си да си несрећан,
говорио си да те самоћа умара,
и да желиш да одеш далеко,
што даље од очаја.

Када си мало порастао
напустио си родитељски дом
спаковавши у кофер оно мало несреће
из своје ране младости
и отишао у Свет да тражиш срећу.

У хладној средини, без иког свог,
био си окружен незнанцима,
био си усамљен међу људима
и другачији међу истима.

Када си се први пут вратио кући
срео си љубав свога живота,
и са њом поделио најлепше тренутке
који су убрзо постали само сећања,
јер си морао поново да одеш.

Време је брзо пролазило,
толико брзо да ниси ни приметио
да си већ постао човек
и да си отишао даље
него што си мислио да хоћеш.

Када си ишао у родитељски дом
говорио си да одлазиш,
а када си ишао у Нови дом
говорио си да се враћаш,
почео си да заборављаш
где је твој прави дом
и кога заправо волиш.

Оно мало несреће које си понео са собом
сада су постале твоја срећа
спрам несрећа које су долазиле.
Твој живот је почео да се утапа у вино
у коме си покушавао да нађеш истину,
али си схватио да је једина истина
оно што ти јеси,
и да треба да живиш у нади на боље дане,
у нади на тренутак
у ком ћеш схватити ко ти заиста јеси,
тренутак у ком ћеш наћи срећу,
тренутак у ком ћеш наћи себе.

ЛЕТО

То лето је мирисало на тамбуре и песму,
а под прстима се осећао лепљиви прах љубави
који је доносило пролеће наших младости
тешке тек петнаестак година,
тог лета смо почели да сишемо нектар срца
и да не слушамо шта глава наређује,
тог лета су умрла многа деца,
а рођени одрасли људи.

Тог лета су почели цветати
најкраснији пупољци ружа
које су позивале да се уберу,
али поред оних које су се лако пружале
ја сам изабрао ону са највише трња,
али са највећом лепотом,
њено име је разлог постојања света,
њено име је Мудрост.

Она је циљ мога живота
и честа слика моје љубави,
она ми отвара очи
и тера ме да дишем,
она је део маште вечитог дечака
и смисао његових песама,
а њено име је најлепши синоним за љубав.

Тог лета сам јој прећутао сву своју љубав,
и ево, још ћутим,
и надам се
да ће јој неки јесењи поветарац
умилно шапнути да је волим.

ШОАХ

У возовима без реда
возе се милиони,
у безбројним вагонима
са знаком древног царства,
са знаком срамоте и понижења
вози се смрт.

Где си Господе?
Да ли си најзад напустио
народ Израиља
после толико столећа?
Далеко од Земље Обећане,
Земље у којој теку млеко и мед,
Твој народ је у прогонству
у земљи у којој тече само крв.

Где су меноре Божије премудрости?
Згажене су и спаљене,
као и синагоге,
а Давидова звезда је постала
симбол страдања и смрти.

Пасхе су наше кржаве,
Халели се претварају у вапаје,
Тора и Талмуд су згажени,
рабини дају последње поуке
пред одлазак у наручје Аврамово,
а ми кличемо:
"Сети нас се Господе!"

Тромо се вуку возови без реда
и одвозе Изабрани народ
у непознату смрт,
на нашим уснама непрестано је Шоах,
док кроз ноћ одјекује:
"Јахве је пастир мој!"

Возе нас као јагањце на клање,
а ми се питамо да ли да отворимо уста своја,
да ли треба плакати над животима
који су изгубљени нашим рођењем
само зато што смо Израиљ?

ГРЕХ

О зар сам те ноћи морао кренути
сокаком тамним у ноћ бескрајну,
у ноћ хладну и очајну
где провејава грех и смрт?
А да сам само прошлога јутра
кренуо узводно, зраком спасења,
ка Источнику хладном и слатком,
био бих сада тамо где нисам,
и не бих био оно што јесам.
Тад бих те волео нежно и чисто,
само да нисам морао кренути
сокаком тамним у ноћ бескрајну.

Ослушкивање срца | Јелена Цветковић

Јелена Цветковић је рођена 8. 10. 1984. године у Нишу. По занимању је дипломирани правник.

Пише од малих ногу и одувек јеуживала у писању. У четвртом разреду основне школе написала је два маларомана, којих се сада, како она каже -са осмехом сећа. У почетку је писала искључиво поезију, а у последње време пише и приче. Инспирацију проналази у ситним, наизглед неприметним стварима које нас окружују, а које су, у ствари, суштина овог нашег света. Досад је објавила само једну песму *Крађа живота*, и то у

Зборнику радова са књижевног конкурса о вину издавачке куће *Арте и Винарије Александровић*.

Живи у Нишу.

ОКТОБАР

Гледај мој октобар, растопљен у боје,
преливен кô сузом натопљено око,
И ништа што видиш, ништа није моје,
на длан ми је стао усамљени соко.

Јечи нека младост под згаженим лишћем,
Кô да јој у срце канџа заривена,
А ја само једно, само једно иштем,
Да осване прошлост росом умивена.

ИСТОПЉЕНИ СНЕГ

Све што сада желим
је још једно јуче.
И да спустим главу
да спокојно спава.
Да послушнем срце
Док немирно туче
Па да себе питам:
да л' је сан ил' јава?

Све што сада желим,
мисли да се роје.
Прозрачне и снене
Као снег да звуче.
Да погледам небо
У освитку зоре
Па да тихо шапнем:
Исто је кô јуче.

Све што сада желим,
да угледам реку.
Хладни, жути лист
Посматрам док плови.
Док је вече рано,
Јануар у јеку
да упитам себе:
где су моји снови?

Све што сада желим,
године да стану.
Кроз белу олују
да се врати време.
Да од океана
Потоци настану,
да се роди спокој
Ту, где је сад чемер.

МОЖДА, САМО МОЖДА, УТЕХА ЋЕ ДОЋИ

Можда, само можда, утеха ће доћи,
кô ветар у касној септембарској ноћи,
кô промрзлој врби гнездо топле птице,
можда ће ти неко погледати лице;
стегнуће ти руку и искрено рећи,
да сва нада може као лишће лећи,
да пролази време, пролазе и јади,
да ако смо тужни, ипак смо још млади.

Можда, само можда, утеха ће доћи,
кад поражен, бедан у некој од ноћи,
гледаш своје снове док те доле вуку,
можда ће ти неко ипак дати руку;
пустиће те дуго да седиш у тами
јер, пошто смо тужни, треба да смо сами,
а можда пак само, док мирише зора
поделите уздах крај кишног прозора.

КАШИЧИЦА

Само један поглед,
само једно збогом.
Само једна суза
Сунцу што залази.
Само једна река
за све тужне врбе.
Само једна слика
За време што пролази.

Само један прозор
за све усамљене.
Само једна свеска
за све песме бола.
Само једно лице
за натекле очи,
Само једно место
крај препуног стола.

Само једно дрво
за лишће што пада.
Само једна глава
за све мисли тешке.
Само један сумрак
за душу сањара,
Само један орден
за груди витешке.

УКРАДЕНА СЛИКА

Киша, коју нико сем мене не чује,
мирис терпентина на туђој ми руци,
Сливају се низ суве олуке,
увиру у немир где сневају звуци.

И ја их већ видим како плачу,
ређају се покисли и бедни,
А и даље мирише та боја,
на кичици сирочићи жедни.

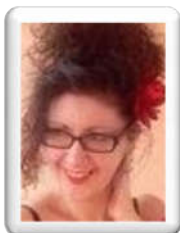
Напојим их одузетом снагом,
а на платну очи зуре гневно,
Ал' и даље мирише та боја
дато обећање, записано, древно.

Кажу да их пустим кишама да оду,
залуд руку пружам, залуд крадем боје,
Ал' упорно разлива се туга,
док шапућу тихо: оне нису твоје.

Критика

Викторија / Кнут Хамсун

Повест једне љубави

Пише: Сања Живковић

Роман *Викторија* Кнута Хамсуна јесте једна велика прича о љубави, оној исконској, која пркоси времену и смрти, али и о породици, судбини и одсуству случајности. У њему има мноштво симбола, поигравања са временом и елемената који га чине још занимљивијим. Томе у прилог иде и чињеница да је посвећен пишевој супрузи, те да је настао када ју је упознао, а по њему су и ћерки дали име. Такође, има и две филмске адаптације, и то једну у шведској, а другу у норвешкој кинематографији.

Роман је тематскомотивски структурисан у *формилевка*. У најужем делу налази се прича која започиње у детињству, између дечака Јохана, млинаревог сина и госпођице Викторије. Овај мотив сретао се у неколиким романима, те повремено заличи на *Орканске висове*, а повремено на *Тома Сојера*. Хамсун је тиме ујединио оно што је на први поглед неспојиво. Како се крећемо ка врху *левка*, прича се проширује моментом Јохановог спасавања девојчице Камиле, затим се прелази на младост, у којој су и он и Викторија свесни љубави коју међусобно осећају, да би потом дошло до реализације две везе, њене са извесним поручником и његове са Камилом, те смрти поручника. На самом врху *левка* долази до маскималног усложњавања, те се прича шири у погледу

приказивања и породичне драме која је узрок Викторијине веридбе са поручником, који губи живот, затим Камилиног заљубљивања у другог мушкарца, до њене смрти којом бива запечаћена Јоханесова судбина. Такође, треба рећи да је *левкастој* структури допринело и увођење понеког новог лика, који је даље усложњавао причу. Тако смо имали прилику да будемо сведоци историје једне љубави, од њеног настанка у којој је центар на две личности, до њеног краја, када Викторија умире и као да се све суноврати и врати на почетак.

Ако роман посматрамо по вертикали, можемо уочити неколике љубане приче. Прва је она која се одвија између Јоханеса и Викторије, а која има социјалне препреке и сенку трећег лица у лику поручника Отоа и Камиле. Викторија жртвује своје емоције према Јохану зарад спашавања своје породице од пропасти. Међутим, величина љубави коју осећа према Јохану читава се у чињеници да жели да га препусти другој жени, како не би патио за њом. Она себе ставља и иза породице и иза вољеног човека, што ће је на крају посредно коштати живота. Са друге стране Јохан се свим силама труди да је преобрати, али не успева. У појединим моментима он подсећа на Пушкиновог Ленског, који је спреман и да погине зарад оне коју воли. Њихова љубав је константно на ивици потпуног остварења, али јој увек недостаје мало. Долази и до сталног непоклапања њихових времена. Тако, када је он слободан, она није, а кад је она слободна, он само што се верио са Камилом. Другим речима, између њих је увек треће лице. Разлика је у томе што је оба увела Викторија, зарад постављања баријере између себе и Јохана. Међутим, на крају ће и сама схватити да је љубав слободна и да никакве препреке нити наметања не могу да је униште. Друга љубавна прича одвија се између Камиле и поручника Ричмонда, којег је упознала на прослави у Викторијиној кући. Хамсун у свега неколико пасуса успева да дочара сву њену величину. Наиме, када је он остао без косе, она је ошишала своју, а када је она доживела незгоду и остала инвалид, он је нагорео своје лице.

Поред љубави у роману се протеже и тешка породична прича. Некадашњи богаташи на рубу су да изгубе све, зато спас налазе у

Ћеркиној удаји за богаташа. Најупечатљивија сцена овог домена јесте тренутак у коме се глава породице, када потенцијални зет погине, одлучује да искористи моменат Ћеркиног и жениног одсуства и запали имање и себе. У овоме је приказана трагедија пропадања не само једног људског бића, већ газде, који није успео да се избори са срамотом да изгуби све. Зато је решио да од његове руке страда оно што је та иста рука и створила.

Оно што се, такође, појављује као интересно јесу елементи који подсећају на фантастику и посебно поигравање писца са датим ситуацијама. Тако се Хамсун игра временом, па јунацима преписује исти број година у различитим временским интервалима. Све је одређено судбином, те јунаци врло брзо схватају да случајности не постоје. Тако није случајно што Јоханес спашава Камилу, јер ће касније са њом ући у везу; она среће поручника на Викторијиној прослави, што ће се испоставити као судбински сусрет; песме које Јохан пише и посвећује Викторији, налазе се баш у новинама које она купује. Такође, Хамсун се служи и парадоксом, с обзиром на то да Викторија означава победу, а јунакиња умире на крају, чиме се љубавна прича заувек завршава.

На крају можемо рећи да је ово дело превазишло повест једне љубави, како стоји у поднаслову, те да је својом фрагментарношћу, оригиналношћу, тематиком, наизглед уобичајеном, а обојеном посебним поступцима и само Кнуту својственим лиризмом и рееминисценцијама, овог аутора одбацило у високе сфере модерне књижевности.

Сећање на песника | Иван В. Лалић

Биографија

Иван В. Лалић је рођен 8. јуна 1931. године у Београду. Био је српски песник, есејиста и преводац.

Један је од најистакнутијих песника неосимболистичке струје у савременој српској поезији. Радио је извесно време као новинар и уредник *Радио Загреб*, а био је уредник у *Просвети* и *Нолиту*.

Својом поезијом уравнотежених слика и духовне сабраности обновио је линију симболистичког песништва. Трагајући за класичном мером песме и налазећи песничко надахнуће у литератури, Лалић се у својој поезији окретао Византији и античком свету. Такође је био изврстан преводац, есејиста и критичар. Иван В. Лалић је ушао у књижевну критику као хроничар часописа, најпре *Летописа Матице српске*, а потом *Београдске књижевности*. Његову критику одликује објективност, као и искуство које у њу уноси.

Приредио је неколико антологија и зборника. Бавио се преводилаштвом, нарочито препевима; тако је између осталог приредио *Антологију новије француске лирике* (од Бодлера до наших дана) и изборе песама Хелдерлина (*Нолитова награда*) и Пјер Жан Жува.

Аутор је радио-драме *Мајстор Хануш* (награда Југословенске радиодифузије).

Умро је 28. јула 1996. године у Београду.

Признања:

Октобарска награда Београда, 1988.

Змајева награда, 1961.

Нолитова награда, 1969.

Награда Милош Ћурић за превод, 1978. итд.

НОСТАЛГИЈА

Можда је био ветар, који склизне
Чујно, ко нападали снег, са грана,
А можда помак пламена што лизне
Ивицу листа јесењег платана,
Ил можда дух залутао у собу
Кроз закључана врата празног стана,
Ил давно лето макну се у гробу —
А можда је то била она Ана;

И звук и слика, мало асинхроно
На позадини августовског злата;
Глас из даљине, као ситно звоно,
Зуј бумбара у чашки суноврата;
Покрет тек уобличен, а већ плине
Ко кварна светлост, ко фатаморгана,
Видљива пена на рубу празнине —
Да, можда је то била она Ана;

Ана из књиге коју ветар листа
у трави, поред заспалог читача;
Ана из раја што накнадно блиста
Удаљен иза пламеног мача;
Ана, кнегиња ограде балкона
Над језером, у чипки пузавице,
Ана у пени чипке свог жипона,
Брбљавој прози своје реченице —

Случајности се у сећање слежу
Ко шећер на дно неопране чаше;
Ситнице само чине равнотежу
Том убрзању пролазности наше.
Можда је био ветар, можда киша
Заостала у сећању платана;
Можда је хтела смрт да ме преслиша,
А можда је то само била Ана.

(10. IV 1992)

STRAMBOTTI

1

Кад ноћу дишеш, ја у полутами
Осећам како тишина светлуца,
Док слушам како поред узглавља ми
На слепом оку твоје било куца;
И тек у зору капке такне сан ми,
Кад твој се тањи од близине сунца:
Већ годинама у синкопи снимо,
А наша љубав стари као вино.

6

У дисање си моје упевана
Ко молитва у обред. Тобом дишем.
У рукопису мом си уписана
Између сваког слова које пишем.
Изузми себе из било ког дана,
И ја ћу бити извесности лишен —
А то су дани које и не бројим,
Јер не знам да ли у њима постојим.

9

Ми смо две жиже у једној елипси
Што непознатом телу је путања;
Је ли то звезда? Ил светлост што мисли
Своју тежину током путовања?
Ми смо две жиже у једној елипси
Зближене тачном мером одстојања
Које у свему одговара црти
Што спаја жиже љубави и смрти.

10

Кад ноћу дишеш поред узглавља ми
Ја слушам спори покрет зодијака
Над равним кровом, гласове у тами
Што боји простор између два знака;
Најближи свету онда кад смо сами,
Кад душа света шапуће из мрака,
Учимо мудрост дружења с тишином —
И љубав наша стари као вино.

ЈЕЗЕРО У ЈЕСЕН

Све тањи дани у брдима,
Све ближе снегови прилазе;
А шуме силазе, силазе
у риђим и мрким крдима

у језеро, у оклевање
Сопствене слике што боји се
Са непознатом да споји се
Ко дух и дах у певање

О слатком страху виђеног
Што невиђено враћа се,
О страсти која плаћа се
Грозницом непревазиђеног —

Године? Можда часови
Помичу те теразије;
Незнана мера на снази је
И још оклевају тасови:

Јесмо ли сабрали тегове?
Шуме у језеро силазе
И сећања се разилазе
у светлост, у страх, у снегове

(14. XI 1976)

ОСМЕХ

Ко златну маску из Микене,
Која је Други облик праха,
Угледао сам на дну мене
Тај осмех задржаног даха,

Што успео је да се згусне
За тренут на дну огледала;
Оком без боје и без зене
Будућност ме је погледала,

Немушто, мудро и без страсти,
Ко кућна змија под доворотком;
Ма да је све у њеној власти
Још увек бол је за повратком

На средокраћу, равнотежу,
У стање мировања ваге:
Ал године се косо слежу
И мрве у архипелаге —

У сабирању овом земном
То двојника сам погледао;
Смешим се као Агамемнон
У двострукоме огледалу.

(5. VI 1989)

ДОКАЗИ

Д окажи, ако можеш, да те нема —
То неће бити доказ да ја јесам.
Докажи опет, јер доказе све сам
Заборавио. Зато трајем, земан.

Каткада ноћу у тишини слушам:
Трепери простор, рађа се олуја.
Пулсира огањ у звездама згрушан
По вољи Бога славуја и гуја...

Докажи своју одсутност на начин
Да ум се смрзне, а да срце схвати —
Зашто од тебе иштем немогуће?

Промаја ноћи, један кров без куће,
Пехар кукуте, напев као зачин —
Пошаљи твоју сенку, да ме прати.

(23. V 1989)

Лалићев препев песме Емили Дикинсон

ДА ДОЛАЗИШ МИ ТИ У ЈЕСЕН

Да долазиш ми ти у јесен
Одмахнула бих лето руком
Уз полуосмех, полупрезир,
Као што се то чини с мухом.

Да знам за годину ћеш доћи,
Сваки би месец клупко био,
У својој смотано фијоци,
Да чека док се буде збио.

Ако те само столећа прече,
Ја бих их помоћу прстију
Бројала све док ми прсти
Не отпадну у Тасманију.

Да знам, кад овај живот прође
Да твој и мој ће живот бити,
Збацила бих га као кору,
Да вечност могу окусити.

Но сад, кад ми се дужина крила
Времена нејасно указује,
То подбада ме, ко утварна пчела
Што жаоку не исказује.

Епиграми | Даница Машић

ТАЈКУН

Није бирао средства да доживи славу,
зарадио је много новца
и остао краћи за главу.

РАЗВЛАЧЕЊЕ

Неми смо посматрачи, благо нама,
Србија је за странце постала
Алајбегова слама.

НЕМОРАЛ

За њих у томе нема бруке,
што сваког дана иду
од руке до руке.

(НЕ)ПРАВДА

Правде ће бити док је власти,
крив а ослобођен је “осуђен”
само да части.

КОРУПЦИЈА

Велики је ово разлог за славље,
народ може купити све:
диплому, посао, здравље..

ЋУТОЛОЗИ ГОВОРЕ

У Скупштини стотине ћутолога седи,
присуством говоре колико
Скупштина вреди.

ОПТУЖБА

Кажу да нам свет идентитет брише,
а деведесет посто Срба
латиницом пише.

ПОШТЕНО

Што ради прљав посао он не хаје,
битно је да муштеријама
чист кокаин продаје.

БЕЗ СЛУХА

На генијалцима држава штеди,
не знају глупаци колико
памет вреди.

ДУГОВАЊА

За бољи живот има наде,
људи спас налазе у
скоку са зграде.

НИКОМ НИШТА

Штампа пише да он
има тридесет три стана, а
свако чудо за три дана.

СИГУРАН ПОСАО

ЕУ нуди живот достојан човека,
људи ће имати статус роба
читавог свог века.

ЦРКНИ МАГО...

Треба веровати у посао владе,
ко не верује, објаснити му
- еволуцију наде.

ИДЕЈЕ

Неки политичари неће да схвате
да су идеје моћ кад их
маса прихвате.

ПРВА ПОМОЋ

Власт у рату прво обезбеди себе,
да збрине народ довољни су
завежљај и ћебе.

ПОТВРДА ВРЕДНОСТИ

Због неуспеха народ руши власт,
она се опет кандидује, да
сачува образ и част.

ИЗБОР ЗАНИМАЊА

Тежак рад човека није споран,
један од посла, а други од
критике је уморан.

ПОШТОВАЊЕ ЛИЧНОСТИ

О обраћању народу власт брине,
човека крај контејнера
ословљава са господине.

НЕЗАШТИЋЕНИ

Чаша жучи преврши кап,
када се уместо на државу,
ослањаш на просјачки штап.

ПОТОМЦИ РОБОВА

Европа се мења из корена,
темељ ударају они, чијим
радом је створена.

НЕПИСМЕНОСТ

Штампа је пуна добрих садржаја,
где и неписменост аутора
долази до изражаја.

НЕУНИШТИВИ

Лопови никада не могу пасти,
кад у држави нестане, једни
ће од других красти.

ЗАБОРАВ

Само кратко нас мучи туга,
кратко памћење Срба
традиција је дуга.

НЕОБАВЕЗНО

Деца много образовање воле,
увешћемо и добровољно
похађање школе.

БРИГА О ЗДРАВЉУ

Гладне очекује здравија клопа,
еколошке контејнере
тражи Европа.

УЧЕЊЕ

Откада децу едукују, а не уче,
због редукције знања
у животу се муче.

ЛАГАНО УМИРАЊЕ

ГМО храна по здравље опасна није,
све чешће се на даћама
за покој душе пије.

САМОУБИСТВО

Инспекција дужника избацује из стана,
души оставља време, кад одлучи
да из тела изађе сама.

ИСТИ ПРЕД ЗАКОНОМ

Закон исте погодности даје,
и због најмањег дуга
без стана се остаје.

Поетски вемеплов

Федерико Гарсија Лорка

рођен је 5. јуна 1898. године

МАДРИГАЛ

Гледао сам твоје очи
кад беше ти душа млада.
Твоје ме стискаху руке
и пољубац ми даде тада.

(Часовници истим ритмом звоне,
и ноћи крију исте звезде оне.)

И отвори се срце моје,
цвет под небом што пупа,
латице раскалашене
и повесма снова пуна.

(Часовници истим ритмом звоне,
и ноћи крију исте звезде оне.)

Ја кренух својим путем,
не знајући да те љубљах.
Не знам какве су ти очи,
твоја коса, нити твоје рука,
ал' на челу ми још гори
предивни лептир пољупца.

Александар Сергејевич Пушкин

рођен је 6. јуна 1799. године

ПЕСНИКУ

За љубав света - људи, Песниче ти не мари!
Велике хвале хука - то је тренутан шум.
Хладан је смех гомиле; глупаков суд поквари
Смисао. Ал' ти буди - чврст и сам ко твој ум.

Ти - цар си. И сам живиш. Креће те воља твоја,
Тамо куда те води слободе твоје пут.
Усавршавај само духовна блага своја,
Не тражи да свет пуни - мирног ти посла кут.

Благородни су само твог срца прави труди;
О делу уметничком уметник строже суди...
А пусти и глупаку, пусти гомили тој

Нека те брани, или шта хоће нека збори
Нек' пљује онај олтар где твоја светлост гори
Несташлук деце нека колеба престо твој.

Иван В. Лалић

рођен је 8. јуна 1931. године

ЛАМПА

А ти си опшив мојих несаница,
Пена што руби вртлог од празнине;
Безлична, знам ти сваку црту лица
У мрежи остакљене паучине

У напрслом огледалу; тишина
Мрешка се као скоруп од твог гласа
Из друге собе, где је помрчина
У којој трептиш ко паслика спаса —

Лептире сиве шаљеш, да ми круже
Около лампе у крхкој орбити,
По слојевима невидљиве руже,

А кад пред зору уснем, тада и ти
Утрнеш, ко на окрет прекидача
У руци што је одсутна, ал' јача.

(20. V 1989)

Јован Јовановић Змај

умро је 14. јуна 1904. године

ЉУБИМ ЛИ ТЕ

Љубим ли те... ил' ме санак вара,
Што те удиљ уза ме дочара;
Љубим ли те... ил' ме душа вара
Што се удиљ с тобом разговара;

Љубим ли те... ил' ме безум гања,
нема вида, немам осећања;
Љубим ли те... ил' љубави није -
Што се грли, то су саме змије;

Љубим ли те... ил' ме и нема,
Или тебе, - нас ниједно нема;
Љубим ли те... или нема света,
нема сунца, ни росе, ни цвета,

Већ све тмина, што је пако меси,
А по тмини витлају се беси,
А међ њима прабесина спава -
Моју љубав у сну измишљава.

Ана Андрејевна Ахматова

рођена је 23. јуна 1889. године

НЕ ГЛЕДАЈ ТАКО

Не гледај тако, у љутњи не мршти се
Ја сам твоја љубљена, ја сам твоја
Нити пастирка, нити краљица,
Чак ни монахиња - богомољка

У овој сивој сам хаљини од траља
У ципелама излизаних потпетица
Али, као и пре, дајем врућ загрљај
И страх носим у великим зеницама

Писмо моје не цепај, мили
Не плачи због лажи истинске
И добро га, на само дно, скриј
На дно своје торбе сиротињске.

Петар Кочић

рођен је 29. јуна 1877. године

ПОШЉЕДЊА СУЗА

Клонуле су младе груди, изумрли осјећаји,
А у оку испијеном пошљедња се суза сјаји.

Ишчезли су мили снови, а живот ми као сјена,
Са сломљеним духом лута кроз пољане
успомена.

Кад застанем, сав задрхтим, јер се свуда
гробље стере,
Гробље свето слатких нада, гробље свето
жарке вјере.

Занесем се и јаукнем на згаришту идеала,
И спустим се с горком тугом гдје ј'
пошљедња нада пала.

Свуда пустош, нигдје знака, да се шири
живот данка!
Следило се, изумрло у гробници вјечна
санка.

И пошљедња суза паде на гробницу
освештану
Остављајућ' бједни живот измученом
сиротану.

Васко Попа

рођен је 29. јуна 1922. године

ПРЕ ИГРЕ

Зорану Мишићу

Зажмури се на једно око
Завири се у себе у сваки угао
Погледа се да нема ексера да нема лопова
Да нема кукавичјих јаја

Зажмури се и на друго око
Чучне се па се скочи
Скочи се високо високо високо
До наврх самог себе

Одатле се падне свом тежином
Данима се пада дубоко дубоко дубоко
На дно свога понора

Ко се не разбије у парампарчад
Ко остане читав и читав устане
Тај игра

Ђакомо Леопарди

рођен је 29. јуна 1798, а умро 14. јуна 1837. године

МЕСЕЦУ

Дражесна луно, сећам се да сам,
пре једног лета, на врх овог брега,
тескобом мучен ишао да те гледам.
Тада си висила изнад ове шуме,
као и сада, ту све обасјаваш.
Али маглен, трептав,
од плача што ми је веђама текао,
мојим се очима чинио лик твој,
јер беше пун бола мој живот.
Још је, и не мења начин, љубљена луно.
Ипак, помаже ми сећање,
као и бројање трена својега бола.
О, како је добро у младом добу,
када још далеки пут има нада,
а сећање кратак,
спомињати се прохујалих ствари,
па и туробних, чак док бол још траје.

Енеини дамари

Пише: Енеа Хотих

Цртице из живота

- Јутро што мирише на Тебе. Прави благослов.
- Вјерујем у бајке баш због тога што се ових дана осјећам као Пепељуга која није отишла на бал. Не бринем се, јер... бајка се ту, као што сви знамо, не завршава. Срећом!
- Позлатити душом кад сутон те хвата, то ја златом зовем. Не може то свако ...не(т)ко и неки ..."Нетко бијеше Страхињићу Бане", паметно каже народна епска пјесма
- Мој сан се храни Жељом. Без дна и краја. Сјајном од очију Твојих.
- Говорећи о Теби, ја говорим о себи, а све због Нас!
- "... бој бије срце у јунака" , каже народна пјесма, а ја? Кад има срца, нема мрака.
- Признајем једино ред(о)слијед срца!
- Тражи,нађи и чувај у грудима сунце које грије и кад сунца нема!

- Одлуке ослобађају. Одлучно Те волим!
- Вријеме можда пролази, а Ти? Долазиш, преливаш се у версе.
- Кад сам на крај срца, опет тамо нађем Тебе!
- Куцала бих умјесто Твога срца. Шта ли сам Ти?
- Лако је мени : моја си кућа, Твоје срце ми топло огњиште!
- Љубила бих Те као Светлана Перу Зубца испод моста, па би онда почеле Наше Модре Кише Пољубаца!
- Шта ће ми девет (грч. енеа) живота? Треба ми само један са Тобом. Мало ли је?
- Није важно какви су нам свјетови докле год Нас грије исто сунце.
- Све моје добро си Ти. Па се сијаш, па се златиш.
- У дјелићу душе Твоје, ја се видим цијела.
- Не бринем се ја докле год Ти душа збод мене зашушти као најфинија свила!

Трагови времена

- Сви ми у себи комадић Неба кријемо. Бољи ми - бољи и свијет око нас. Једноставно.
- Живот није праведан. Па ипак из тог сазнања све више се рађа потреба да правду досегнемо. То је могуће само у тишини спостведеног срца.
- Прогласише Љубав сладуњавом. Не бих баш рекла да је тако. Гледам и слушам и не вјерујем. Све знају сем да воле. А то је једино (са)знање које треба имати у Животу. Мој постулат.
- Непрегледна пространства показују колико душе би требало да буде у сваком човјеку. Тако учим од Живота, старог мудраца.
- Сјећања пркосе пролазности. Зато их тако бјесомучно призивам. Нека их уз мене.

•

СРЦЕМ ДРСКА ПЈЕСМА

Нисам Ти све, ниси ми све.
Ал' смо једно другом нешто
без чега би дан био бездан.
Саздан од оног што се мора.

Иза седам гора кријем се ја.
Твоја.
Знани додир мек
спушта ме у самицу душе
и гуше ме баш сви
што нису Ти.

Док сједим пред Тобом,
обучена најсјајнијим
сребром Твога ока, знам:
не дам то нешто што
кријемо срцем вјешто.

Поетика прозе | Марко Мозетић

ПРИЗВУК СЕЋАЊА

Чујем секундару. Тупи, неприродно уједначени откуцаји. Чисто да ми назначи пролазност недељног поподнева, злобно одзвања у празној гарсоњери. На радију - вести. Суморне, тужне, јадне. Чекам временску прогнозу за следећи дан, понедељак. Биће кише, поново се морам вући градским превозом. Коначно креће и музички програм. Секундара не посустаје. Креће мелодија позната као кроз маглу. Тако видим и стан. Лебдим између некад и сад, балансирам између тамо и овде, претежем између ничега и свега. Не чујем секундару. Мелодија је још увек ту.

Налазим се на прослави матуре, у школској сали. Седим у мрачном углу и погледом пратим веште, ритмичне, лагане покрете једне девојке. Узвикну моје име. Ни не помишљам да устанем. Као што не помишљам да скренем поглед. Оштро сећање горког укуса расплићем полако и пажљиво, распакујући сваки секунд. Као дете сред гомиле поклона.

Продорна звоњава мобилног телефона враћа ме у гарсоњеру. Упијам сваки њен кутак, као након повратка са дугог путовања. Јављам се на телефон. Зове ме моја жена. Намерно не одговарам на питање. Узвикну моје име. Као на матури.

ДАМАР

Чекаоница. Шалтер прекривен зеленим завесама погрбљеним од прашине. Клупа јечи од најмањег покрета - подсети ме на подове бродића који као пупчана врпца спајају Венецију са разгранатим крвотоком, остатком света. Све око мене је чисто и старо. И под. И чистачица. И тишина.

Погнуте главе, бројим подне плочице. Монотонију употпуњује уједначеност тупих откуцаја секундаре. Крајичком ока спазих четири "Старке". Две црвене, витке као виљушке и две тегет, минијатурне као крила пчела. Подижем поглед.

Прекрстила је ноге и шапуће брату да ће све бити како треба. О, како паучинасто меко изговара речи. Кад размакне усне, речи исклизну као облаци. Као вата. Тај звук сам већ чуо, у долини Лоаре, звук препуштања најбољег вина прозирној утроби чаше. Кад би макар изговорила моје име... Можда и би, када би знала како се зovem.

Монотоне паралелне линије садашњице одједном су испуњене разиграним нотама. Моја је чежња докле сеже око. Као у венецијанској гондоли, пловим, а време се спотакло о камене сапи и стало. Топим се као сатови Салвадора Далија.

Наслонила је кажипрст на слепоочницу и намрштила се, вероватно нервозна због чекања. Помислих - како би само Рембрант осликао њен портрет, бадемасте очи и ситне боре на младом челу. Осетио сам слабост, као кад сам први пут видео Мона Лизу, једног лепљивог пролећа. Ноћима после, сањао бих лабудове како одлећу у непознато, из чисте љубоморе.

Отварају се врата зубарске ординације, излази претходни пацијент. Она уводи брата у ординацију, врата се затварају. Сивило.

КИША

У сутону попрсканом по грубим силуетама пристаништа хладна, јесења киша добује по асфалту као домородачки бубњеви. Пре само сат времена, ја сам био неки други човек, на неком другом месту. Једина успомена из тог (чинило ми се давног) времена је ручни сат чије казаљке откуцавају у некој другој димензији.

"Киша не зна за минуте и сате", говорио ми је један стари алас, "то ти је као кад цедиш лимун - облаци ће истискивати сокове небеске до последње капи; али запамти, киша сваког тренутка пада као да јој је последњи."

Слушао сам како јече дрвени чамци које ветар разбија један од другог, као дете које се игра и ужива у судару два корита, у сувом јауку давно лакираних дрвених бокова, беспомоћних и препуштених немилости. Слушао сам оштар звук као потез мача, гране жалосних врба усковитланих ветром како шибалу ваздух испуњен мирисом мора, како уз последњи звук ломљења њихова беживотна тела падају на мокро тло. Слушао сам једног пса који је непрестано лајао, промукло и тужно - тако би завијала Јесењина Керуша, помислих, тај елегични вапај парао је мој разум, моје мисли, моје успомене... Не знам колико сам стајао на киши нити шта сам чекао, једноставно нисам хтео себи да признам да се пас опрашта од свог господара, чувара пристаништа.

Пре само сат времена, ја сам био неки други човек, на неком другом месту. У међувремену, умро је стари алас, чувар пристаништа. Та чињеница ме је погодила снажно као тешко сидро кад продире у меко речно дно.

Још увек стојим непомичан. Киша је утихнула, али је до последњег тренутка падала најјаче што је могла. Тако је живео и стари алас.

***

Образложење књижевног судије Наградног конкурса, ас. мр Милана Алексића, са катедре за српски језик и књижевност Филолошког факултета у Београду (одабрао 3 награђене, од 12 прича које су прошле у други круг; укупно је конкурисало око 40 прича):

"...приче које сам одабрао за награде издвојиле су се својим особинама, на првом месту приповедачком техником и садржином...прва награда "Киша"...кратка прича налази се међу најтежим књижевним врстама јер изискује од ствараоца велику умешност као и надахнутост, јер њен облик захтева сажетост и сведеност, а опет претпоставља да се садржај причања мора заокружити.

Првонаграђена прича "Киша" остварује највећи степен универзалности теме јер аутор, полазећи од пролазности као човекове судбине, истиче мотив који сажима животну искуство појединца у филозофију живота..."

Садржај

Уводна реч	5
Сећање на Змаја	7
ЂУЛИЋИ УВЕОЦИ	7
Глосе Мирослав Мишо Бакрач	8
ПРЕД СТАРОМ КУЋОМ	9
ДРИНО ВОДО	10
ПУСТИ ДА ПЕСМА ОДСПАВА	11
ФРУШКОГОРСКИ МАНАСТИРИ	12
Заборављени песници Милош Перовић	13
НАШТО МИСАО	14
БОЛОВИ СВИЈУ ЉУДИ	15
ПЕСНИК	16
Ђурин кутак	17
ДОБРА КЊИГА ЗА ДЈЕЦУ	17
Поезија наших дана	20
ЉУБАВ У МЕНИ	20
ИЗГОВОР	21
ПРОЉЕЋЕ ЖИВОТА	22
* * *	23
БЕЗ СЕНКЕ	24
ВОКАЛИ	25
ОВДЕ И САДА	27
У МЕНИ	28
ХОРИЗОНТ	29
ОБЕЋАНА ЗЕМЉА	30
САТ-ДВА	31

ЧЕЖЊА	32
Сатирична прича	33
Истрага о нестанку српске књижевности.....	33
Три песме Душан Ђорђевић Нишки.....	40
ВРЕМЕ БАЛЕГАРА	41
АУТОГРАФ.....	43
РАСЦВЕТАК	44
Подсећање Антон Павлович Чехов	45
ЧОВЕК.....	45
RARA AVIS	46
Догађај.....	47
Дани словенске писмености и културе у Руми	47
ВУКУ У СПОМЕН	49
ТАКО ЈЕ ГОВОРИО ВУК	50
Љубавна писма великана	51
Лудвиг ван Бетовен	51
Лорд Џорџ Гордон Бајрон.....	52
Ту око нас Горан Врачар	53
КАМЕНА СУ ПОЉА	53
ИСПОВЕСТ ЛУДАКА.....	55
ГРУДОБОЉА	56
ГРЕШКА.....	57
Да не заборавимо.....	58
АКО ПРЕВАЛИ – НИШТА.....	58
ТУРЧИН, РАЈА И ЦИГАНИН.....	58
ПУСТИО БИХ ЈА ЊЕГА, АЛИ НЕЋЕ ОН МЕНЕ	59
ПОМАЖЕМ ТИ СПРДАТИ.....	60
Четири песме Невена Лишанин.....	61
ОТУЂЕЊЕ	61
ПРИВИЂЕЊЕ	62

НЕПРИМЕТНО	62
ЈОШ ТРАЈЕ	63
Афоризми	64
Игор Браца Дамњановић ДИБ	64
Емир Бајровић.....	65
За незаборав	66
Роман у наставцима Ђуро Маричић	67
Приказ	73
Тапија у бунару	73
Збирка кратких прича.....	76
КРАЈ НА ПОЧЕТКУ	77
ТАЧКА.....	78
ТАЧКА, ЈОШ ЈЕДНОМ	79
Прва шанса Марко Матић.....	80
ПУТ	81
ЛЕТО	83
ШОАХ	84
ГРЕХ.....	85
Ослушкивање срца Јелена Цветковић.....	86
ОКТОБАР	86
ИСТОПЉЕНИ СНЕГ	87
МОЖДА, САМО МОЖДА, УТЕХА ЋЕ ДОЋИ	88
КАШИЧИЦА.....	89
УКРАДЕНА СЛИКА.....	90
Критика	91
Сећање на песника Иван В. Лалић	94
Биографија	94
НОСТАЛГИЈА	95
СТРАМВОТТИ.....	96
ЈЕЗЕРО У ЈЕСЕН	97

ОСМЕХ	98
ДОКАЗИ.....	99
ДА ДОЛАЗИШ МИ ТИ У ЈЕСЕН	100
Епиграми Даница Машић.....	101
ТАЈКУН	101
РАЗВЛАЧЕЊЕ	101
НЕМОРАЛ	101
(НЕ)ПРАВДА.....	101
КОРУПЦИЈА	101
ЋУТОЛОЗИ ГОВОРЕ.....	101
ОПТУЖБА.....	101
ПОШТЕНО	102
БЕЗ СЛУХА.....	102
ДУГОВАЊА	102
НИКОМ НИШТА.....	102
СИГУРАН ПОСАО	102
ЦРКНИ МАГО.....	102
ИДЕЈЕ	102
ПРВА ПОМОЋ	103
ПОТВРДА ВРЕДНОСТИ	103
ИЗБОР ЗАНИМАЊА.....	103
ПОШТОВАЊЕ ЛИЧНОСТИ.....	103
НЕЗАШТИЋЕНИ.....	103
ПОТОМЦИ РОБОВА.....	103
НЕПИСМЕНОСТ	103
НЕУНИШТИВИ	103
ЗАБОРАВ.....	104
НЕОБАВЕЗНО.....	104
БРИГА О ЗДРАВЉУ	104
УЧЕЊЕ	104

ЛАГАНО УМИРАЊЕ.....	104
САМОУБИСТВО	104
ИСТИ ПРЕД ЗАКОНОМ.....	104
Поетски вемеплов	105
Федерико Гарсија Лорка.....	105
Александар Сергејевич Пушкин	106
Иван В. Лалић.....	107
Јован Јовановић Змај.....	108
Ана Андрејевна Ахматова.....	109
Петар Кочић	110
Васко Попа.....	111
Ђакомо Леопарди	112
Енеини дамари	113
Цртице из живота	113
Трагови времена	115
СРЦЕМ ДРСКА ПЈЕСМА	115
Поетика прозе Марко Мозетић.....	116
ПРИЗВУК СЕЋАЊА	116
ДАМАР	117
КИША	118
***	119

Пишите за Суштину поетике

1. Своје радове шаљите у једном word документу
2. Е-mail за ваше радове poetryaz@hotmail.com
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења и свој е-mail
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)
5. Прозне радове слати у формату до 12 000 карактера, величина фонта 12 и проред 1
6. Радове слати од 10. до 28. у месецу
7. По правилнику Суштине поетике плаћање хонорара није предвиђено

www.knjizevnicasopis.com